

PRITARTA
Šiaulių miesto savivaldybės mero
2025 m. liepos 22 d. potvarkiu Nr. M-1078

PATVIRTINTA
Šiaulių lopšelio-darželio „Voveraitė“
direktoriaus 2025 m. liepos 28 d.
įsakymu Nr. V-100

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „VOVERAITĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„PAŽINIMO TAKELIU“

Šiauliai, 2025

Turinys

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi.	3
1.2. Ugdymą grindžiančios vertybės.....	3
1.3. Vaikų poreikiai.	4
1.4. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai.....	4
1.5. Regiono ypatumai.	5
1.6. Mokyklos savitumas.	5
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	6
3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI.....	7
4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS.....	8
4.1. Ugdymo(si) sritis „ TYRINĖJU IR PAŽŪSTU APLINKĄ “.....	10
4.2. Ugdymo(si) sritis „ MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ “	19
4.3. Ugdymo(si) sritis „ AŠ IR BENDRUOMENĖ “	24
4.4. Ugdymo(si) sritis „ AŠ KALBŲ PASAULYJE “	30
4.5. Ugdymo(si) sritis „ KURIU IR IŠREIŠKIU “.....	36
5. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĖSTINUMAS.....	48
NAUDOTA LITERATŪRA	50

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „VOVERAITĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PAŽINIMO TAKELIU“

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymąsi.

Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programoje „Pažinimo takeliu“ vadovaujamosi Ikimokyklinio ugdymo programos gairėse (patirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142) pateiktu požiūriu į vaiką ir vaikystę, vaiko raidą, poreikius, ugdymo(si) būdus, juo grindžiamas visas šios programos turinys. Taip pat vadovaujamosi Universalus dizaino mokymuisi principais.

Vaikystėje raidos procesai sukuria prielaidas vaikų ugdymui(si), o kokybiškas ugdymas(is) stiprina fizinę ir protinę brandą, skatina vaikų raidą. Ankstyvoje vaikystėje būdingas spartus, netolygus augimas, kai fizinis vystymasis, mąstymas ir kalbos raida vyksta skirtingais tempais. Kiekvieno vaiko raida ir ugdymasis pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtynes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui. Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Vaikai turi sumanymų, nuolat ieško naujų veiklų ir iššūkių, padedančių tobulėti. Mokytojai paremia vaikų iniciatyvas, parinkdami jiems aktualų turinį ir veiklas. Vaikai mato pasaulį kaip nedalomą visumą, jiems aktyviai veikiant integruojamas fizinis, emocinis, socialinis ir pažintinis ugdymasis. Vaikų ugdymas(is) – tai nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų raidai ir ugdymui(si) labai svarbi socialinė aplinka, jautriai ir subtiliai vystomas dialogas. Vaikų tarpusavio dialoguose ir dialoguose su suaugusiaisiais konstruojamos bendros prasmės. Vaikų grupėje vyrauja nuomonių ir raiškos įvairovė, vaikai mokosi girdėti vienas kitą, skatinama mokymosi vieniems iš kitų kultūra. Darnų vaikų vystymąsi užtikrina vaiko raidą skatinantis ugdymas. Siekiama turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kuriamos vaikus ugdytis įgalinančios socialinės ir kultūrinės aplinkos.

Šia programa siekiama sukurti prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių: žaidimo, saugumo, draugysčių, komunikavimo, pažinimo džiaugsmo, kūrybinės saviraiškos, tenkinimą ir turtinimą. Ši programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

1.2. Ugdymą grindžiančios vertybės.

Lopšelio-darželio vertybės atliepia esmines universalus dizaino mokymuisi (toliau UDM) prieigos nuostatas, todėl vaikų ugdymasis grindžiamas tokiomis požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

Vaiko orumas. Kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.

Vaiko gerovė. Vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.

Lygiavertis dalyvavimas. Lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymosi procese ir pašalinant ugdymosi kliūtis.

Saviraiškos laisvė. Kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

Lygiateisiškumas ir teisingumas. Vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms mokykloje ir už jos ribų.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei. Atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas. Pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymasis.

Kultūrinis tapatumas. Pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją, ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

1.3. Vaikų poreikiai.

Lopšelyje–darželyje ugdomi skirtingos asmeninės patirties, socialinės padėties, kultūros, įvairių unikalų poreikių vaikai nuo 1,5 iki 7 metų.

Pagrindinis vaikų nuo gimimo iki 1 metų poreikis – saugumas. Todėl ypatingai svarbu šiuo laikotarpiu kuo dažniau vaikus glaudinti, raminti, nešioti – taip kuriant saugų pasaulį. 1–3 metų mažyliai pradeda aktyviai tyrinėti pasaulį. Šiuo amžiaus tarpsniu vaikui gyvybiškai svarbu pačiam atrasti, pasiekti, nuspręsti. Nuo 4 iki 6 metų labiausiai vystosi vaikų iniciatyvumas, todėl jis nori išbandyti naujausių dalykų, pažinti, eksperimentuoti, kurti. Lopšelyje–darželyje tenkinami ir turtinami kiekvienam vaikui aktualūs poreikiai:

- žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė;
- saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu;
- draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge;
- komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūrinio ir pan.). Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus;
- pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį;
- kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalios savo kūrybinės galios per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių;
- unikalūs kiekvieno vaiko poreikiai, tarp jų ir specialieji ugdymosi poreikiai.

1.4. Tėvų ir vietos bendruomenės poreikiai.

- Tėvai tikisi, kad ikimokyklinio ugdymo įstaiga augins sveiką vaiką. Esame įstaiga įtraukta į sveiką stiprinančių mokyklų tinklą. Tėvų pageidavimu vaikų sveikatingumo ugdymas pripažintas prioritetine sritimi.
- Tėvai pageidauja, kad ypatingas dėmesys būtų skiriamas vaiko kalbos ugdymui ir komunikaciniams gebėjimams. Kalba ir aplinkos pažinimas yra neatsiejami komponentai. Vaikas geriausiai pažįsta aplinką, pats joje aktyviai veikdamas. Todėl stengiamės sudaryti sąlygas vaikų atradimams, tyrinėjimams.
- Tėvai pageidauja, kad būtų skatinama vaikų saviraiška meninėmis priemonėmis. Ugdydami vaikų kūrybiškumą įgyvendiname meninius projektus, dalyvaujame tarptautiniuose ir šalies konkursuose ir parodose, organizuojamas papildomas vaikų ugdymas šokių, sporto ir kt. būreliuose.

- Tėvai tikisi, kad vaikas ugdymo įstaigoje įgis visas kompetencijas, būtinas sėkmingam mokymuisi mokykloje. Priešmokyklinio amžiaus vaikus ugdome pagal Priešmokyklinio ugdymo bendrąją programą.

- Lopšelio-darželio veiklos paskirtis — padėti šeimai ugdyti vaiką, atliepti jos poreikius ir lūkesčius, teikti šiuolaikišką kokybišką ugdymą, saugoti ir stiprinti vaikų sveikatą.

- Įstaigos bendruomenė, numatant vaiko ugdymo(si) darną garantuojančias sąlygas, siekia glaudžiai bendradarbiauti su šeima, skatinti tėvų dalyvavimą įstaigos veikloje, siekia pažinti ugdytinių šeimų (organizuojant susirinkimus, bendrus renginius, pokalbius ir kt.), domisi vaikų supančia emocine, socialine ir kultūrine aplinka, užtikrinant informacijos konfidencialumą. Visa įstaigos bendruomenė siekia darnaus perėjimo nuo ugdymosi šeimoje prie ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo.

- Tėvai yra lopšelio-darželio partneriai – dalyvaujantys tiesioginiame ugdyme (šeimoms nariai veda edukacijas grupėse, padeda pasirengti šventėms ir aktyviai dalyvauja jose, organizuoja vaikų darbų parodas), planavime, kultūriniame, socialiniame įstaigos gyvenime. Aptariami ir suderinami tėvų ir pedagogų vaikų ugdymosi lūkesčiai, perspektyvos. Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba, dėmesiu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams. Nuolatos atliekamas teikiamų paslaugų kokybės į(si)vertinimas. Apklausų rezultatai panaudojami įstaigos veiklos kokybės gerinimui.

- Taigi vienas svarbiausių įstaigos siekių — užtikrinti sąveiką tarp mokytojo, vaiko ir šeimos. Tėvai ir mokytojai sukuria vaiko gyvenimo erdvę, o tai, ką jis patiria joje, suteikia jo vystymui kryptį, lemia ugdymo kokybę. Tėvų ir mokytojų bendradarbiavimas remiasi principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaikų labui.

1.5. Regiono ypatumai.

- Geografinė aplinka. Šiaulių regionas garsėja savo gamtiniais ištekliais, tokiais kaip netoliese esantys miškai, parkai, ežerai (pvz., Lieporių ir Beržynėlio parkai, Talkšos ir Rėkyvos ežerų teritorija), kurie gali būti panaudojami ugdymo veiklose lauke. Šiaulių mieste, kuriame įsikūręs lopšelis-darželis „Voveraitė“, yra gerai išvystyta infrastruktūra, leidžianti lengvai pasiekti kultūrinius bei edukacinius objektus.

- Kultūrinis identitetas. Šiaulių regionas garsėja savo istoriniu ir kultūriniu paveldu: Saulės mūšio vieta, Salduvės piliakalniu, Žaliūkių malūnininko sodyba-muziejumi, „Aušros“, Radijo ir televizijos, Technikos, Dviračių, Katinų, šokolado „Rūta“ muziejais ir kitais reikšmingais objektais. Šios vietos gali būti įtrauktos į ugdymo programas, organizuojant ekskursijas, pažintines veiklas bei kultūrinius renginius.

- Edukaciniai ištekliai. Lopšelis-darželis užmezga ryšius su Šiaulių miesto muziejais, bibliotekomis ir kitais kultūros centrais, taip praturtindamas ugdymo turinį. Šiauliuose veikia regioninis STEAM centras, kuris teikia galimybes vaikams ir mokytojams įgyti praktinių įgūdžių mokslo, technologijų, inžinerijos ir meno srityse. Devyniuose miesto lopšeliuose-darželiuose yra įdiegti STEAM centrai (tarp jų ir mūsų lopšelis-darželis), kuriose gali lankytis visi miesto ikimokyklinukai.

1.6. Mokyklos savitumas.

Lopšelyje-darželyje „Voveraitė“ ugdomi vaikai 1–6 metų.

Ugdymas visuminis, integruotas, diegiamos ugdymo turinio naujovės vaikų emocinei ir socialinei patirčiai įgyti. Užtikrinamos vaikų ir mokytojo organizuotos laisvai pasirenkamos veiklos. Vaikas pasaulį pažįsta per žaidimus. Žaidimas – pagrindinė vaiko veiklos sritis. Lopšelyje-darželyje ugdoma ir skatinama vaiko saviraiška.

Ypatingas dėmesys skiriamas vaikų fizinės ir psichinės sveikatos stiprinimui, sveikos gyvensenos įgūdžių formavimui. Nuo 2000 m. esame įtraukti į Lietuvos sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą. Aktyviai dalyvaujame sveikatą stiprinančiose veiklose, kurias koordinuoja sudaryta Sveikatos stiprinimo veiklai lopšelyje-darželyje organizuoti darbo grupė. Organizuojamos sporto

šventės, edukaciniai užsiėmimai ir sveikatingumo projektai, siekiant užtikrinti vaikų gerovę ir sveikos gyvensenos įpročių formavimą.

Lopšelyje-darželyje didelis dėmesys skiriamas vaikų ugdymui pagal STEAM principus (mokslas, technologijos, inžinerija, menai, matematika). Šios krypties veiklos yra neatsiejama ugdymo proceso dalis, o jų įgyvendinimui įkurta speciali edukacinė erdvė – „STEAM laboratorija“, lauke yra įrengtos edukacinės erdvės: lysvės, šiltnamiai, erdvė tyrinėjimams, lauko klasė, sporto aikštelė, kliūčių ruožas, laipiojimo sienelės, orų stebėjimo stotelė, „Vabzdžių viešbutis“, lauko muzikos instrumentai. Nuo 2021 metų įstaiga yra Lietuvos STEAM mokyklų tinklo narė, o jos pedagogai aktyviai dalyvauja kvalifikacijos kėlimo renginiuose, kur įgytas žinias pritaiko praktikoje. Mokytojai ne tik organizuoja veiklas vaikams, bet ir dalinasi savo patirtimi su kitomis ugdymo įstaigomis.

Organizuojamas papildomas ugdymas šokių, robotikos, anglų kalbos, krepšinio ir futbolo būreliuose. Atliktos apklausos duomenimis, darželyje vykdoma veikla atitinka vaikų poreikius ir tėvų lūkesčius.

Lopšelis-darželis „Voveraitė“ pripažįsta, kad kiekvienas vaikas yra unikalus, todėl ugdymo(si) procese taikoma universalaus dizaino mokymuisi metodika. Ji leidžia kurti bebarjerę aplinką, užtikrinant, kad visi vaikai galėtų visavertiškai dalyvauti ugdymo procese, pasitelkiant įvairias priemones ir metodus.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programa parengta vadovaujantis svarbiausiais ikimokyklinio ugdymo principais, užtikrinančiais ugdymo(si) kryptingumą, integralumą, veiksmingas ugdomasias sąveikas ir ugdymo(si) kokybę:

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesusplanuota sąveika bei kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį.

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raidos.

Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atvirose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai,

numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsveria veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

3. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos.

2. Plėtoti individualias vaiko fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, siekiant vaiko savęs pažinimo ir raiškos, pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą, kaip neatsiejamą ugdymo dalį.

3. Užtikrinti įtraukaus ugdymo organizavimo ir paramos vaikui procesus, ugdant pasitikinti, besirūpinanti savimi ir kitais, jautrų kultūrinei ir socialinei įvairovei, komunikabilų, lanksčiai mąstantį, kūrybingą ir sėkmingai besimokantį vaiką.

4. Skatinti aktyvų ir kūrybišką bendruomenės narių dalyvavimą ugdymo procese, kuriant ir plėtojant pasitikėjimą ir pagarbą, aktyvia partnerystėje grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą.

5. Siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko mokymosi sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus bei daromą pažangą ir juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

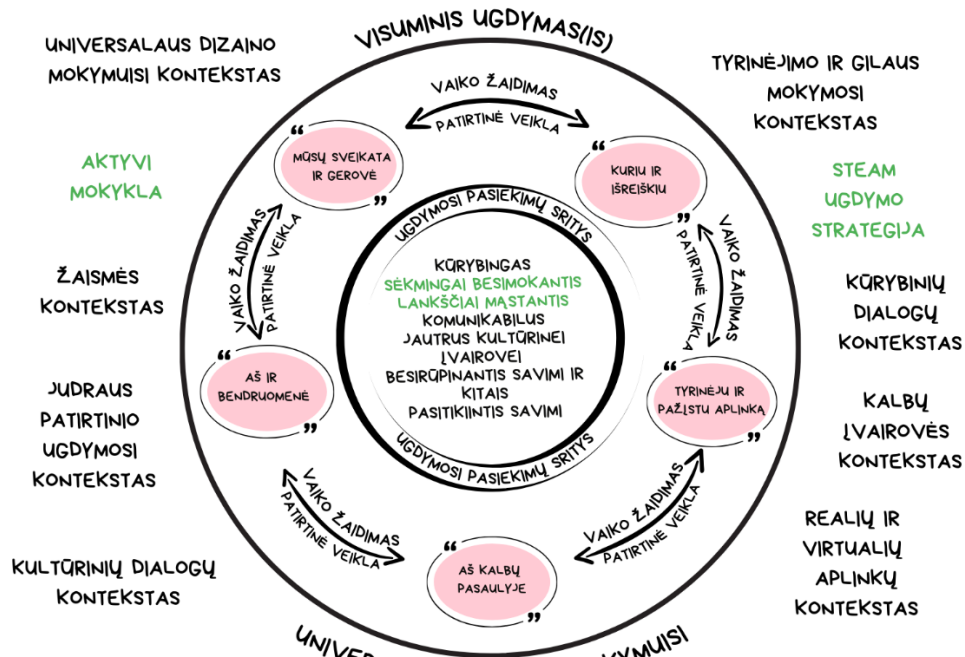
Ugdymosi rezultatai. Įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo programą, vaikų ugdymas(is) bus grindžiamas individualiais vaiko poreikiais, unikalumu ir jo gebėjimais, vyks bendradarbiavimas tarp mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir tėvų.

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkis ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios bei supratimas ir gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetiškas suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

Lopšelio-darželio siekiamybė – lanksčiai mąstantis, sėkmingai besimokantis vaikas. Tai vaikas ekspertas, kuris geba nuolat ieškoti žinių.

Mūsų lopšelio-darželio Konceptualus ugdymo modelis (1 pav.) sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus. Ugdymo(si) centre yra vaikas ir 7 jo plėtojamos galios. Kiekviena vaiko raidą skatinanti visuminio ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos siekiant visapusiško asmenybės vystymosi, per konkrečius vaiko pasiekimus. Mokytojas siekdamas plėtoti vaiko galias kuria kontekstus, tiek grupėje, tiek lauke, tiek netradicinėje aplinkoje. Šis modelis skatina holistinį vaikų ugdymą, kuris apima ne tik akademinis gebėjimus, bet ir socialinius, emocinius, fizinius bei kūrybinius aspektus. Tai padeda kurti harmoningai besivystančią asmenybę.

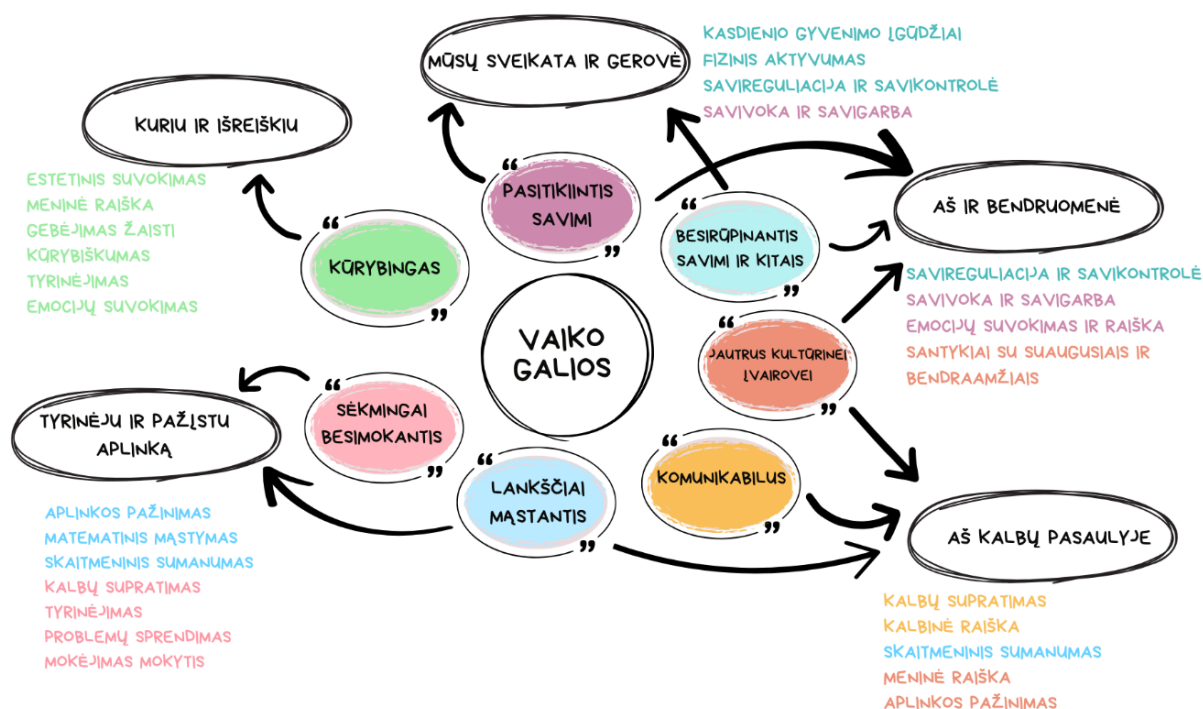
1 pav. Konceptualus ugdymo modelis: galios, sritys, kontekstai, ikimokyklinio ugdymo pagrindas ir įstaigos savitumas.

4. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ikimokyklinio ugdymo(si) pagrindas yra grindžiamas *visuminiu ugdymu* – ugdymo(si) procesas siekia užtikrinti subalansuotą visų 18 pasiekimų sričių pasiekimų plėtotę, atskirų ugdymosi sričių dermę, ugdymo ir ugdymosi procesų balansą; *universalium dizainu mokymuisi* – siekiama užtikrinti vaikų skirtų pripažinimą ir priėmimą, sukuriant sąlygas kiekvienam visavertiškai įsitraukti į bendrą ugdymo(si) procesą; pagrindine vaikų veikla *žaidimu* ir kita patirtine veikla (pajauti, tyrinėti, kurti, dalintis). Šie elementai sudaro tvirtą pagrindą vaikų visapusiškam ugdymui(si), siekiant harmoningo emocinių, socialinių, fizinių, pažinimo, kalbos ir kūrybos galių vystymosi.

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys (2 pav.) sudarytas remiantis *Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis* (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis.

2 pav. Ugdymo(si) turinys.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinį dëliojame pagal tai, ko norime pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Lentelėje fiksuojame galutinį siekiamą rezultatą 3 metų ugdytiniais ir 5/6 metų ugdytiniais. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tikslu numatytas vaiko galias, kurios plëtojamos per vaiko raidą skatinančias visuminio ugdymo(si) 5 sritis.

Didelis dėmesys skiriamas patirtiniam ugdymui, kuris apima vaiko protą, racionalią žinias jo pojūčius bei jausmus, grįstas tyrinėjimais, eksperimentavimu, atradimais, kūryba ir bendradarbiavimu. Vaikas, kaip jaunas tyrėjas, atradėjas auginamas grupėje ir už jos ribų, skatinant intelektualią, kritinio mąstymo reikalaujančią veiklą ir kiekvieno vaiko asmeninę pažangą.

Ugdymo procese naudojamos informacinės technologijos žadina vaiko motyvaciją mokytis, patirti, atrasti, plečia mąstymo galimybes. Vaikai tyrinėja ir atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, įgytą patirtį panaudoja kituose žaidimuose.

Ekskursijos ir išvykos praturtina vaikų patirtį, jie susipažįsta su artimiausia gamtine, socialine ir kultūrine aplinka, mokosi ne tik orientuotis naujoje aplinkoje, bet ir tiesiogiai konstruoja savo žinias, veikdami natūralioje aplinkoje. Ugdymo turinio įgyvendinimas organizuojamas taip, kad atitiktų pagrindinius ir prigimtinius vaiko poreikius, sudarytų galimybę atsiskleisti vaiko individualumui ir savitumui visose ugdymo(si) pasiekimų srityse, kurių visuma užtikrintų ugdytinių mokyklinę brandą.

4.1. Ugdymo(si) sritis „**TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKĄ**“
Lanksčiai mąstantis. Sėkmingai besimokantis

<i>Tyrinėju ir pažėstu aplinką</i>			<i>Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams</i>		
Pasiekimų sritis		Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų		Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)	
APLINKOS PAŽINIMAS <i>Vertybėnė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.		• Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. • Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. • Dalyvauja prižiūrint augalus. Atpažįsta rečiau pasitaikančius gamtos reiškinius (vaivorykštė, perkūnija). Turėdamas galimybę, renkasi būti patinkančioje gamtinėje, socialinėje, kultūrinėje aplinkoje, džiaugiasi ten esančiais objektais. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 10 psl.</i>		• Žaisdami ir tyrinėdami vaikai pažįsta aplinkoje esančius daiktus, išmoka atpažinti jų savybes, tokias kaip forma, dydis, spalva ir paviršius. • Supranta, kad daiktai gali būti pagaminti iš įvairių medžiagų, kurios skiriasi savo savybėmis, pavyzdžiui, gali būti minkštos arba kietos, skaidrios arba neskaidrios, lengvos arba sunkios. • Dienotvarkėje klijuoja numatomų įvykių paveikslėlius, atrenka reikalingus ingredientus maistui ruošti.	
MATEMATINIS MĄSTYMAS <i>Vertybėnė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.		• Nuosekliai įvardija skaičius 1, 2, 3, atpažįsta ir susieja įvairias „matomų skaičių“ išraiškas (rankos pirštai, taškai, brūkšneliai), paduoda tiek daiktų, kiek prašoma. • Supranta, ką reiškia būti pirmam, antram. Palygina du daiktus, besiskiriančius tik ilgiu, mase ar tūriu, veikdamas (suartinamas, pakilnodamas, pilstydamas vandenį ar smėlį). Parodo, kuris iš dviejų daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, pilnas – tuščias ir pan. • Surikiuoja kelių objektų rinkinį pagal ilgumą ar stambumą į vieną eilę. Tapatina, atrenka kelis daiktus (jų vaizdus) pagal spalvą, formą, dydį. • Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio).		• Pažįsta ir atpažįsta daiktų pasaulį naudodami visus savo jutimus, kurie padeda suvokti daiktų spalvą, formą, garsą, kvapą, skonį ir tekstūrą. • Natūraliai išmoka vertinti daiktų kiekį iki penkių, neskaičiuodami, tiesiog pastebėdami, kiek daiktų yra matomi. • Su mokytojo pagalba, atranda, kad „vienetas“ atitinka vieną daiktą. Išmoka, kad skaičiuojant naudojama nuosekli žodžių seka, o paskutinis sekos skaičius nurodo, kiek daiktų buvo suskaičiuota. • Natūraliai įsijungia į žaismingą veiklą su daiktais, į kuriuos galima kažką įpilti ar įdėti, tyrinėdami ir eksperimentuodami su įvairiais objektais.	

Tyrinėju ir pažįstu aplinką			Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis		Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų		Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)	
		Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 11 psl.			
SKAITMENINIS SUMANUMAS Vertybinė nuostata Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. Esminis gebėjimas Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.		• Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. • Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. • Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių. Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 13 psl.		• Žaidžia su įgarsinimo lentele, kurioje mokosi įrašyti savo balsą ir susieti jį su atitinkamais paveikslėliais. • Tyrinėja aplinką, žaidžia ir domisi įvairiais išmaniaisiais daiktais, kurie atitinka jų amžių, esantys grupėje ir mokykloje, pavyzdžiui, žaislais, robotais, rašikliais ir kitais daiktais, neturinčiais ekranų.	
MOKĖJIMAS MOKYTIS Vertybinė nuostata Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Esminis gebėjimas Pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.		• Trumpam užsiima veikla, kuri jam patraukė dėmesį arba kurią jis pats sugalvojo. • Pasirenka mėgstamą žaislą ar meno kūrinį ir stengiasi atlikti patinkančią veiklą. Kruopščiai stebi, išbando, domisi, kaip kas veikia ir vyksta. • Džiaugiasi savo pasiekimais ir tuo, ką išmoko per šią veiklą. Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 27-28 psl.		• Vaikai mokosi rūšiuoti daiktus pagal jų formą, spalvą ar dydį, pasitelkdami tam specialiai pritaikytus rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Ši veikla skatina jų gebėjimą atpažinti ir grupuoti objektų savybes bei ugdo smulkiąją motoriką. • Žaisdami ir eksperimentuodami tiek vidaus, tiek lauko aplinkoje, įvairiose situacijose, vaikai kaupia patirtį, kaip pasirinktu būdu duoti nurodymus dėl daiktų judėjimo krypties ar jų buvimo vietos. Mokytojo užduoti klausimai bei skatinimas kalbėtis padeda vaikams vis drąsiau paaiškinti, kur ir kaip reikia judinti objektus, taip pat geriau suprasti kitų duodamus nurodymus bei juos vykdyti. Ši veikla lavina jų erdvinį suvokimą, kalbinius įgūdžius ir gebėjimą bendradarbiauti.	
TYRINĖJIMAS Vertybinė nuostata Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.		• Yra smalsūs, domisi ir stebisi aplinkiniu pasauliu. • Atsargiai elgiasi su naujais daiktais ir medžiagomis, stebi ir bando suprasti, kas tai yra ir kaip tai veikia.		• Su entuziazmu įsitraukia į įvairias eksperimentines veiklas bei kasdienes situacijas, kuriose lyginami objektų matmenys, tokie kaip ilgis ir aukštis, taip pat masė ir tūris.	

Tyrinėju ir pažįstu aplinką			Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis		Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų		Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)	
Esminis gebėjimas Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.		• Mėgsta fantazuoti ir eksperimentuoti su gamtos objektais, formomis, dydžiais, spalvomis, garsais, judesiu ir intonacija. • Tyrinėdamas atranda naujus būdus, kaip veikti. • Mėgdžiodamas suaugusiuosius, ilgai užsiima tyrinėjimo veikla, džiaugiasi atradimais ir noriai rodo rezultatus kitiems. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 24 psl.</i>		• Vaikai noriai eksperimentuoja, tyrinėja ir lygina daiktus, naudodami įvairius būdus, pavyzdžiui, matavimo priemones ar vizualų stebėjimą. • Supranta, kad erdvėje esančius objektus ir formas galima laisvai keisti bei manipuliuoti jais: apversti, pasukti, pastumti ar kitaip keisti jų padėtį erdvėje. Tokie atradimai skatina jų kūrybiškumą, erdvinį mąstymą ir supratimą apie objektų savybes.	
PROBLEMŲ SPRENDIMAS Vertybinė nuostata Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas. Esminis gebėjimas Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai.		• Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika ir kūno kalba parodo suaugusiajam, su kokia problema susidūrė. • Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti ir išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. • Atsižvelgia į ankstesnę patirtį ir taiso, tobulina sprendimą. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 25-26 psl.</i>		• Ima atpažinti ir prognozuoti įprastų įvykių eigą, kai jų baigtį galima numatyti iš anksto (pavyzdžiui, paspaudus jungiklį, žaislas pradeda judėti). • Svarsto, kuriame inde gali tilpti daugiau vandens, ir savo spėjimus patikrina, per pildami vandenį iš vieno indo į kitą. Savo pastebėjimus išreiškia parodydami ar įvardydami daiktus, remdamiesi suaugusiojo vartojamomis sąvokomis, susijusiomis su matavimu, pavyzdžiui: „ilgas“ ir „trumpas“, „aukštas“ ir „žemas“. • Žaisdami geba atlikti paprastas, iš dviejų jiems suprantamų veiksmų sudarytas sekas, kurios padeda suprasti priežasties ir pasekmės ryšius.	
KALBŲ SUPRATIMAS Vertybinė nuostata Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą. Esminis gebėjimas Vaikas pasitelkia savo patirtį ir vaizduotę, aktyviai tyrinėja savo bei kitų idėjas. Jis geba rasti įvairių būdų ir priemonių, leidžiančių parodyti originalumą bei		• Klausydamas trumpam susikaupia, supranta ir reaguoja į veiksmų bei savybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, greitai įsisavina naujus žodžius. • Reaguoja į ritmo ritmus, intonaciją, supranta kūno kalbą, veido išraiškas ir dažnai naudojamus gestus bei simbolinius paveikslėlius ar ženklus. • Atpažįsta skirtumą tarp paveikslėlių ir teksto, klausia, kas parašyta, arba prašo paskaityti. Sugeba susieti paveikslėliuose pavaizduotus daiktus su tikrais aplinkos objektais. Stengiasi išklausyti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus ir, girdėdamas kūrinį,		• Atkreipia dėmesį į kalbėjimą, plečia pasyvų ir aktyvų žodyną, girdėdami suaugusiojo kalbą. • Vaikai ugdomi foneminę klausą ir fonologinį suvokimą, mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. • Supranta skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką, suvokia su dienvakarėmis susijusius paaiškinimus. • Pasitelkdamas įvairius ženklus ir gestus, simboline forma išreiškia mintį, parodo mąstymo būdą mokytojo inicijuojamose mąstyti skatinančiose veiklose.	

Tyrinėju ir pažįstu aplinką			Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis		Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų		Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)	
išradingumą, įgyvendindamas kūrybinius sumanymus. Vaikas ne tik dalijasi savo kūrybos rezultatais su kitais, bet ir aptaria juos, atvirai reaguoja į grįžtamąjį ryšį bei mokosi iš bendravimo.		išreiškia jo prasmę vaidindamas, žaisdamas ar sakydamas keletą žodžių. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 14-15 psl.</i>			

Tyrinėju ir pažįstu aplinką			Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis		Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų		Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)	
APLINKOS PAŽINIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.		• Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. • Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. • Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaikškina kodėl išteklius reikia tausoti. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 10-11 psl.</i>		• Apžiūri daiktus iš įvairių pusių – viršaus, apačios, juos liečia ir uosto. Jie atpažįsta daiktus pagal jų savybes: spalvą, paviršiaus struktūrą (lygų, šiurkštų, švelnų), formą (apvalią, kampuatą, pailgą), kvapą ir geba rasti daiktą pagal žodinį aprašymą. • Stebėdami aplinką, vaikai pradeda suprasti daiktų reikšmę, prisitaiko prie jų ir mokosi veikti savarankiškai. Jie išmoka, kad kai kuriuos daiktus reikia apeiti, kitus galima pakelti ir pernešti, o kai kurių geriau nelieči. Atsižvelgdami į daiktų vietą ir išdėstymą, jie mokosi orientuotis aplinkoje. • Remdamiesi patirtimi, vartydami paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdami vaizdo medžiagą, žaisdami žaislais, apžiūrėdami išvykų metu, vaikai susipažįsta su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoja (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). • Stebi, renka, tyrinėja, grupuoja, atpažįsta ir pavadina augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajunta tekstūrų skirtumus, vaisiuose suranda sėklas.	

Tyrinėju ir pažįstu aplinką		
Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
MATEMATINIS MĄSTYMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.	- Nuosekliai įvardija skaičius nuo 0 iki 10, juos parašo skaitmenimis. Paduoda tikslų daiktų skaičių, kai jų yra daugiau nei 5; pasako, kiek jų yra daugiau už 5 ir kelių trūksta iki 10. - Palygina du tris mažai besiskiriančius išmatuojamus dydžius, randa žodžių nedideliu jų skirtumui apibūdinti (šiek tiek didesnis, truputį ilgesnis, beveik vienodi, panašaus aukščio ir pan.). - Apibūdina, kaip vienas kito atžvilgiu yra išsidėstę matomi daiktai. Išgirdęs ar pamatęs judėjimo su krypties pakeitimu planą, jį iš atminties įvykdo, atkuria, geba pasakyti ir bando pavaizduoti, kaip reiktų sugrįžti (judėti atbuline tvarka). - Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio). <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 12 psl.</i>	- Tyrinėja, aiškinasi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebi gyvosios ir negyvosios gamtos vienvė. - Laisvai rūšiuoja pasirinktus daiktus, skirstydami juos į kategorijas pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą. Jie pradeda rūšiuoti daiktus atsižvelgdami į du požymius vienu metu. - Laisvai rūšiuoja pasirinktus daiktus, skirstydami juos pagal tokius požymius kaip dydis, forma, spalva, tekstūra. Jie pradeda rūšiuoti daiktus pagal dvi savybes vienu metu. - Dirbdami su daiktais, vaikai išmoka sutelkti dėmesį, mąstyti, prisiminti, saugoti daiktus ir lavina kantrybę bei savikontrolę. - Lygina tikrus daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingų kampų (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradeda suprasti, kaip jie pavaizduojami plokštumoje. - Pastebi daiktų eiliškumą, eidami į mokyklą ar keliaudami: kelio ženklus, šviesoforus, perėjas ir kitus panašius objektus. - Darže, šiltnamyje ar ant palangės vaikai sodina augalus, rūpinasi jais, stebi jų vystymąsi, matuoja ir užrašo pokyčius. - Dalyvauja skaičiavimo veiklose, kuriose skaičiuoja pridėdami po vieną, naudodami daiktus, piešinius ar pirštus. - Vaikai, naudodamiesi daiktais, piešiniais ir kuriantys pasakojimus, pradeda suvokti, ką reiškia sudėti ir atimti skaičius.
SKAITMENINIS SUMANUMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.	- Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. - Pradeda suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką.	Tyrinėja gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus panaudojant įvairias priemones: knygoje, informaciniuose tekstuose, stebi tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamiesi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domisi, kaip yra kuriami daiktai, kiek reikia pastangų ir išmanymo juos

<i>Tyrinėju ir pažįstu aplinką</i> <i>Ugdymo turinys 4-5(6)metų vaikams</i>		
Pasiekimų sritis	Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	• Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 13 psl.</i>	kuriant, ir pradeda suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. • Susipažįsta ir mokosi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). • Žaisdami, tyrinėdami aplinką, vaikai naudojami išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinasi jų veikimo būdą, juos išbando. • Naudodami fizines ir skaitmenines priemones, mokosi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus. • Skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo, virtualaus bendravimo taisykles vaikai sužino ir mokosi taikyti jas aptardami su suaugusiuoju. • Žaisdami, konstruodami, bando sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Vaikai nurodo, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas.
MOKĖJIMAS MOKYTIS <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. <i>Esminis gebėjimas</i> Pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.	• Įsijungia į naują, iššūkių reikalaujančią veiklą, drąsiai kalba apie tai, ką jau moka, ką norėtų sužinoti ir išmokti. Planuoja veiksmus ir priemones, reikalingas tikslui pasiekti. • Stebi savo veiklos eigą, ją koreguoja, išbandydamas įvairius veikimo būdus ir idėjas, kol pasiekia norimą rezultatą. • Noriai dalinasi patirtimi apie savo veiklą ir pasiektą rezultatą, pasakoja, ką ir kaip išmoko, kas pavyko (ar nepavyko) ir ką dar norėtų išbandyti bei sužinoti. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 28 psl.</i>	• Stebėdami suaugusiuosius ir kitus vaikus, naudojančius įvairius įrankius, vaikai domisi, kaip jie veikia, ir patys drąsiai juos išbando. Žaidimuose kūrybiškai pritaiko turimus daiktus, mokosi juos tinkamai naudoti ir ugdosi supratimą, kad daiktus reikia tausoti bei saugoti. • Atradę naujus būdus, kaip palyginti dydžius, vaikai jaučia džiaugsmą ir pasitenkinimą, stiprindami savo pažintinius gebėjimus bei smalsumą. • Dalyvaudami praktinėse veiklose, susipažįsta su tokiais sąvokomis kaip „nurodymas“ ar „komanda“. Jie mokosi suprasti ir vykdyti pateiktas instrukcijas, taip pat suvokti jų svarbą bendrose veiklose.

<i>Tyrinėju ir pažįstu aplinką</i>	<i>Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams</i>	
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
TYRINĖJIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	• Domisi daiktų ir reiškinių ypatybėmis, tyrinėja augimo procesus. • Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus ir žmones, atkreipdamas dėmesį į jų savybes; objektus ir reiškinius grupuoja pagal tam tikrus požymius. • Pasirenka reikalingus įrankius, priemones ir medžiagas tyrinėjimui. • Apmąsto, ką pajuto, patyrė, atrado ar sužinojo, ir remiasi tyrimo rezultatais, kad užduotų klausimus bei pasiūlytų naujas idėjas, ką dar būtų galima ištirti. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 26 psl.</i>	• Stengiasi suprasti, kaip daiktai veikia ir kokiais ryšiais jie yra susiję tarpusavyje, tyrinėdami jų funkcijas ir tarpusavio sąsajas. • Nagrinėja tos pačios rūšies daiktų skirtumus (pavyzdžiui, pastebi, kad kamuoliai gali skirtis dydžiu, svoriu, spalva) ir lygina juos su kitų rūšių daiktais (pavyzdžiui, kad kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Tokiu būdu vaikai mokosi grupuoti ir klasifikuoti objektus pagal jų savybes. • Kartu su mokytoju domisi, kaip daiktai kito laikui bėgant – kokie jie buvo praeityje, kokie yra dabar ir kaip tobulėjo, kad geriau atitiktų žmogaus poreikius. Jie lygina senovinius ir šiuolaikinius daiktus, aptaria jų išvaizdą, paskirtį, veikimo principus bei medžiagas, iš kurių jie pagaminti. Pavyzdžiui, supranta, kad vieno tipo daiktas, kaip stalas, gali būti gaminamas iš skirtingų medžiagų, tokių kaip medis, metalas ar plastikas. • Žaisdami atranda įvairius fizikinius reiškinius, pavyzdžiui, tiria tamprumo savybes, bandydami, kaip daiktai tempiasi ar susispaudžia, ir stebi šiuos pokyčius. • Susidomi vandeniu kaip tyrinėjimo objektu – stebi jo skirtingus būvius (skystį, ledą, garus), eksperimentuoja ir pastebi, kaip jis kinta priklausomai nuo aplinkybių, tokių kaip temperatūra. • Atlieka eksperimentus su veidrodiniais paviršiais ir šviesos šaltiniais, stebi šviesos atspindžius, šešėlius ir geometrinių formų atvaizdus. Vaikai tyrinėja, kaip dvimačiai ir trimačiai objektai atrodo skirtingomis sąlygomis, ugdydami erdvinį suvokimą ir smalsumą.
PROBLEMŲ SPRENDIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.	• Supranta ir priima sudėtingą veiklą, kliūtis, sunkumus ar problemas, yra pasirengęs jas spręsti savarankiškai arba su kitų pagalba.	• Su mokytojo pagalba vaikai mokosi pastebėti daiktų panašumus ir skirtumus, ieško būdų, kaip spręsti iškilusias problemas. Jie skatinami analizuoti situacijas ir atrasti sprendimus, lavindami savo kritinį mąstymą.

Tyrinėju ir pažįstu aplinką		
Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
<i>Esminis gebėjimas</i> Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.	• Susidūręs su nauja problema, remiasi turimomis žiniomis ir patirtimi, stengiasi ją vertinti iš įvairių pusių. • Stebi, aptaria ir atsižvelgia į priimtų sprendimų pasekmes. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 26 psl.</i>	• Domisi tiek patiems išskylančiais, tiek mokytojo užduotais klausimais, aktyviai ieško atsakymų ir diskutuoja, taip ugdydami savo smalsumą ir gebėjimą samprotauti. • Kalbėdami apie gyvūnus, vaikai aptaria jų svarbą, sužino, ko reikia gyvūnų gerovei ir kaip jie prisitaikę prie aplinkos. Kartu su mokytoju analizuoja žmogaus ir gyvūnų santykius, gilindamiesi į tai, kaip žmonės gali padėti gyvūnams ir kaip jie vieni kitus veikia. • Dalyvaudami mokytojo sukurtose tikslingose situacijose, vaikai mokosi logiškai mąstyti ir kūrybiškai taikyti įgytas žinias apie skaičiavimą. Tokios veiklos skatina juos ieškoti sprendimų ir pritaikyti savo patirtį kasdienėse situacijose. • Įsitraukia į probleminių situacijų nagrinėjimą, kuriose reikia įvertinti atstumus tarp savęs ir kitų arba tarp artimoje aplinkoje esančių objektų. • Mokosi palyginti dviejų ar trijų gerai pažįstamų daiktų dydžius, siūlyti būdus, kaip tai padaryti, ir paaiškinti savo pasirinkimus.
KALBŲ SUPRATIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	• Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. • Atpažįsta, kokie integruoti raiškos būdai ir priemonės buvo panaudoti perteikiant jausmą, idėją ar mintį. • Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles; suaugusiojo skaitomą tekstą knygoje seka akimis ar pirštu iš kairės į dešinę, iš viršaus į apačią; supranta, kad garsai ir raidės sudaro žodį, atpažįsta nuo kelių iki keliolikos abėcėlės raidžių, pradeda skirti paprastos garsinės sandaros žodžius sudarančius garsus, skiemenis.	• Vaikai mokosi pažinti daiktus ir jų savybes bei juos tinkamai įvardinti. Mokytojo komentarai, klausimai ir suteikiamas grįžtamasis ryšys padeda jiems geriau suprasti ir įsisavinti naują informaciją. • Diskutuodami su mokytoju, vaikai dalijasi mintimis apie medžių svarbą, pavyzdžiui, kad jie teikia pavėsį, yra prieglobstis gyvūnams. Mokytojo padedami sužino, jog medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonėms ir gyvūnams kvėpuoti. Vaikai supranta, kodėl medžius reikia saugoti ir kodėl svarbu juos sodinti. • Tyrinėdami artimiausią aplinką, vaikai mokosi užduoti klausimus, į kuriuos galima atsakyti „taip“ arba „ne“. Jie taip pat dalyvauja paprastose apklausose, kuriose

Tyrinėju ir pažįstu aplinką		
Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	Domisi įvairiais rašytiniais tekštais, iš iliustracijų ir vieno kito atpažįstamo žodžio supranta jų siužetą; supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 15-16 psl.</i>	atsakymų skaičius neviršija 12, ir taip lavina savo gebėjimą rinkti bei suprasti informaciją. - Kartu su mokytoju ir kitais vaikais aptaria, kaip būtų galima rinkti, fiksuoti ir koduoti duomenis, taip pat dalijasi idėjomis, kaip tuos duomenis galima pavaizduoti grafiškai. Tokios veiklos skatina jų kūrybiškumą, loginį mąstymą ir gebėjimą organizuoti informaciją. - Diskutuodami ir dalindamiesi savo pastebėjimais, vaikai vis daugiau sužino apie ilgį, masę ir tūrį (talpą), tuo pačiu sparčiai plėsdami žodyną, susijusį su šių sąvokų apibūdinimu.

Ugdymo(si) kontekstai: tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų, žaismės kontekstai.

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos: vaikų įsitraukimo skatinamas, kai mokytojas kryptingai kuria mokymosi aplinkas, kurios pažadina prigimtinių vaikų smalsumą gamtos objektams, įdomiems ir nematytiems daiktams bei robotams; skatina vaikų domėjimąsi aplinkiniais ir sunkiai prieinamais objektais (pavyzdžiui, dangaus kūnai, kitų žemynų bei išnykę gyvūnai), taip pat plika akimi nematoma objektais ir reiškiniams, kuriuos galima pamatyti per skaitmeninį mikroskopą arba tyrinėti naudojant papildytosios ar virtualiosios realybės programėles; paremia vaikų iniciatyvas, parinkdamas jiems aktualų turinį ir veiklas; taikydamas skirtingas strategijas ir atsižvelgdamas į vaikų individualius poreikius, padeda vaikams ugdyti įgūdžius, reikalingus savarankiškam mokymuisi, problemų sprendimui, kūrybingumui ir bendravimui, tuo pačiu skatina jų smalsumą ir norą tyrinėti aplinką.

Taikomi metodai ir būdai: tiriamieji būdai (stebėti; atlikti bandymus ir eksperimentus; kurti schemas, modelius; taikyti netradicines tyrimo idėjas, priemones ir įrangą, pvz., mini daržas ant palangės, STEAM laboratorijos, smėlio ir purvo virtuvėlės ir kt.); patirtinio mokymosi būdai (pačiam pajauti, išbandyti, sukurti, atrasti, apmąstyti: STEAM savaitės, šviesos-tamsos tyrinėjimas įvairiose aplinkose, eksperimentai ir tyrinėjimai Lieporių parke); vaizduotės skatinimo būdai (fantazuoti, perkėlinėti veiksmą iš realios situacijos į įsivaizduojamą ir atvirkščiai; išrasti skirtingus, neįtikėtinus veikimo būdus ir kt.); įvairiose situacijose taikomi vaiko klausymosi (kas jiems svarbu, kaip jie mato pasaulį ir kt.) būdai, pripažįstant vaikus savo gyvenimo ir ugdymosi ekspertais; mąstymo gebėjimų skatinimo metodai (lyginti, klasifikuoti, sisteminti, taikant mąstymo žemėlapius; reflektuoti savo veikimo ir mokymosi būdus; pajauti ir verbalizuoti kontrastą, variacijas, pastovumą; argumentuoti ir kt.).

4.2. Ugdyimo(si) sritis „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“
Pasitikintis savimi. Besirūpinantis savimi ir kitais

„Mūsų sveikata ir gerovė“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo.	- Suaugusiojo padedamas ruošia maistą: tepa, laužo, mirko. - Pradeda tinkamai naudotis stalo įrankiais. Suaugusiojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi veidą, apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. - Padeda į vietą vieną kitą daiktą. Pradeda laikytis susitarimų ir saugiai elgtis lauko aikštelėje. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 2 psl.</i>	- Susipažįsta su sveikatai palankiu maistu ir skanauja maistą patiektą estetiškai. - Girdint vaisių, daržovių bei kitų maisto produktų pavadinimus, kaupia žodyną. - Grupės įrengtoje „virtuvėje“ žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. - Susipažįsta su higienos reikmenimis, ugdosi kūno priežiūros įgūdžius. - Mokosi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.
FIZINIS AKTYVUMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tiksliai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	- Pastovi ant vienos kojos (3–4 sekundes). Tiksliai skirtingu ritmu eina, apeina arba peržengia kliūtis, eina plačia (25–30 cm) linija. - Bėga keisdamas kryptį, greitį, neprarasdamas pusiausvyros. Laikydamasis lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu. - Nušoka nuo laiptelio, atsispirdamas abiem kojomis 1–2 kartus pašoka nuo žemės, peršoka liniją. - Meta ir gauda kamuolį abiem rankomis, spiria kamuolį stovėdamas. Derina akies ir rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 3 psl.</i>	- Vaikščioja ir išlaiko pusiausvyrą einant sumažinto ploto paviršiumi, įveikiant kliūtis, lipant į kalniuką. - Geba pereiti nuo greito ėjimo prie bėgimo. - Pradeda lankstyti ranką per riešą, vis tiksliau atliekant judesius. - Dėlioja daiktus vieną ant kito, užsuka, atsuka, darinėja, naudojasi stalo įrankiais.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ		Kasdienio valgymo metu mokosi valgyti savarankiškai.

„Mūsų sveikata ir gerovė“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Vertybinė nuostata Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	• Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos, ieško suaugusiojo pagalbos. • Žaisdamas kalba su savimi, kad sutelktų dėmesį, kontroliuotų veiksmus. Padedamas suaugusiojo įprastose kasdienėse situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. • Pradedą laikytis jam suprantamų suaugusiojo prašymų ir bendrų susitarimų. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 5-6 psl.</i>	• Naudojasi stalo įrankiais, pasirenka stalo įrankį skirtingam maistui valgyti.
SAVIVOKA IR SAVIGARBA Vertybinė nuostata Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus. Esminis gebėjimas Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.	• Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. • Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. • Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. • Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. • Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 7 psl.</i>	• Ugdosi dienos ritmo pajautą, kai kasdinių veiklų metu yra mokytojo skatinami atpažinti kūno siunčiamus signalus: gerą nuotaiką, žvalumą, energingumą, dėmesingumą arba nuovargį, mieguistumą, irzlumą, negalėjimą susikaupti. • Mokosi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti ir pasitikrinti, kas šią dieną jau įvyko, kas dar vyks. • Tyrinėja savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymi, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla.

„Mūsų sveikata ir gerovė“		
Ugdymo turinys 4-5(6)metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam. <i>Esminis gebėjimas</i> Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio mokykloje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.	• Aiškinasi, kodėl svarbu valgyti įvairų, sveikatai naudingą maistą, iš kur jis atsiranda ant mūsų stalo. Išvardija, ką reikia valgyti, kad augtų sveikas. • Stengiasi rinktis sveikus maisto produktus. Savarankiškai serviuoja stalą, valgo tvarkingai ir susitvarko pavalgęs. • Taisyklingai plauna rankas, apsirengia ir nusirengia pagal oro sąlygas, rūpinasi savo daiktais. • Laikosi saugaus elgesio taisyklių gatvėje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis. Atpažįsta tinkamus ir netinkamus prisilietimus. • Žino, kur kreiptis pagalbos, ir mokosi saugoti save bei kitus. Paaiškina, kokių profesijų žmonės gali padėti ištikus nelaimei. Žino pagalbos telefono numerį. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 2-3 psl.</i>	• Klausio, aiškinasi, randa atsakymus apie sveiko maisto naudą, sužino, ką valgyti yra naudingiau sveikatai. • Diskutuoja su draugu kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę argumentuoja. • Žaidžia vaidmenų, režisūrinius žaidimus. • Tyrinėja vaisius ir daržoves, sveria, uosto, pjausto, pavadina, gėrasi. • Tyrinėja, matuoja, žymisi išgeriamo vandens kieki. • Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikosi asmens higienos. • Supranta, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. • Ištraukia į aplinkos pertvarkymo veiklas, ieško sprendimų, kaip aplinką paversti lengvai tvarkoma, patogia, saugia, maloniai akiai. • Imasi iniciatyvos pastebint ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, mokosi šiukšles rūšiuoti. • Mokosi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiasi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą. • Aiškinasi, kokie prisilietimai prie jų kūno yra tinkami ir kokie netinkami, mokosi grupėje saugoti asmeninę erdvę. • Mokosi saugaus elgesio grupėje, gatvėje, miške, prie vandens telkinių įgūdžių, sužino apie daiktus, kurie pavojingi jų sveikatai ir saugumui, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
FIZINIS AKTYVUMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. <i>Esminis gebėjimas</i>	• Eina, bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, išvermingas, bėga ilgesnius atstumus. • Šoka į tolį, į aukštį. Žaisdamas laisvai koordinuotai juda, orientuojasi erdvėje. Dažniausiai vaikščioja, stovi, sėdi taisyklingai.	• Juda spontaniškai su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis. • Išbando mokytojo demonstruojamus, pačių atrandamus ėjimo ir bėgimo būdus. • Tobulina koordinaciją, orientaciją erdvėje, vikrumą, greitumą, jėgą žaidžiant su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais.

„Mūsų sveikata ir gerovė“ Ugdymo turinys 4-5(6)metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Tiksliai ir koordinuotai eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienius veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.	• Atpažįsta akivaizdžius ženklus, kurie rodo, kad jo kūnui reikia poilsio ar judėjimo. Veiksmus su smulkiais daiktais atlieka vikriai, tiksliai ir kruopščiai. • Tiksliai valdo pieštuką ir žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. • Kuria įvairias konstrukcijas, sudėtingus statinius išlaikant pusiausvyrą. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 4 psl.</i>	• Inicijuoja ir ištraukia į inicijuojamus užsiėmimus, fantazuoja, ieško neįprastų pozų, judesiais perteikia pasakų herojų charakterius, gyvūnų, kitų objektų ypatybes. • Nevaržomai judant, eksperimentuojant išbando savo kūno judėjimo galimybes. • Saugiai keičia savo kūno pradines padėtis, veikiant ribotame plote pratinasi judėti saugant save ir kitą. • Žaidžiant komandinius žaidimus, mokosi laikytis taisyklių, laimėti, pralaimėti. • Lavina rankos judesių tikslumą, akies ir rankos koordinaciją dėlioiant, konstruojant, veriant, piešiant ir kt.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ Vertybinė nuostata Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. Esminis gebėjimas Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	• Žino ir geba taikyti įvairius nusiramavimo būdus, siūlo juos kitiems. Žaisdamas geba sutelkti dėmesį ir pastangas, išsvermę, slopinti impulsyvius veiksmus, siekiant tikslo, geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose jas ignoruodamas. Nesunkiai laikosi numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių, supranta lūkesčius savo elgesiui. • Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 6 psl.</i>	• Mokosi elgesio taisyklių prie stalo. • Siekia estetinio įspūdžio, geba padengti kasdienį ir šventinį stalą. • Kuria įvairius siužetus režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu. • Geba išklausti skaitomų tekstų ir pasakojimų, kodėl svarbu branginti ir tausoti maistą, jo nešvaistyti. • Tyrinėja kiek reikia įdėti darbo, kad maisto produktai atsirastų ant mūsų stalo.
SAVIVOKA IR SAVIGARBA Vertybinė nuostata Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	• Išbando naujus būdus tyrinėti savo kūno augimą. Aiškinasi, kam reikalingos, ką daro vidinės kūno sistemos, dalinasi pastebėjimais. • Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, žaisdamas tyrinėja galimus socialinius savo vaidmenis. Dalyvauja	• Suaugusiojo skatinami vaikai atsižvelgia į visos dienos režimą, dėlioja dienos ritmo paveikslėlius, skirtingų dienų įvykius, keičiančius įprastą dienos eigą, dienos ritmą. • Vakare reflektuoja ar pavyko įgyvendinti susiplanuotą dienos ritmą, aptaria kaitos priežastis. • Suaugusiojo padedami susikuria įvairius ritualus.

„Mūsų sveikata ir gerovė“		
Ugdymo turinys 4-5(6)metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Esminis gebėjimas Pažįsta su savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.	šeimos, grupės ir mokyklos bendruomenės veiklose, prisideda prie priimamų sprendimų. • Pasako savo tautybę, šalį, kurioje gyvena, žino savo namų adresą. Tyrinėja savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą, supranta, kad visi žmonės yra lygūs. • Domisi ir dažniausiai laikosi visų vertybių ir jam suprantamų pareigų bei teisių. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 7 psl.</i>	• Mokosi atpažinti ženklus, kurie rodo, kad jų aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, kada jų ne judrioje būsenoje esančiam kūnui reikia judėjimo. • Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučia, kaip nuramina kūną, emocijas, mintis. • Išbando įvairius kūno aktyvumo reguliavimo būdus.

Ugdymo(si) kontekstai: naudojami judraus patirtinio ugdymosi, žaismės, universalaus dizaino mokymuisi, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstai. Siekiama provokuoti atradimus, sudarant sąlygas laisvai ir spontaniškai vaiko veiklai. Tai padeda pasiekti: įtrauki aplinka, probleminis mokymas, kūrybiniai projektai, meninės veiklos, kasdieninės situacijos lauko ir vidaus aplinkose.

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos: organizuojant veiklą modeliuoja situacijas, kuriančias įtraukiantį socialinį emocinį kontekstą, iššūkius, provokacijas vaikams; keliami atviri klausimai, skatinantys tyrinėti, mąstyti, kurti, įveikti iššūkius, reflektuoti, plėtojant ugdančiuosius dialogus su vaikais; ugdymo procese stebimas vaikų emocinis atsakas į ugdomąją veiklą, atsižvelgiama į vaikų emocijas organizuojant ir planuojant tolesnį ugdymą; mokytojas padeda vaikams įgyti įvairių įgūdžių, teikia pagalbą, kai to reikia, ir skatina savarankiškumą.

Taikomi metodai ir būdai: patirtinė veikla (pačiam pajauti, išbandyti, sukurti, atrasti, apmąstyti); jungtinės veiklos, jungtinio dalyvavimo su vaikais būdai („mąstymas kartu“, darbų atlikimas kartu su vaiku, projektai, organizuojant Sveikatiadą, Futboliuką, šeimų sporto šventes ir kt.); įsiterpimo į vaikų žaidimą būdai, nesugriaunantys autentiško vaikų žaidimo (mokymosi vienas iš kito skatinimas; jungtinis dėmesys; parama, sprendžiant problemas; ugdantysis dalyvavimas ir kt.), plėtojamas naratyvinis žaidimas; refleksijos ir savirefleksijos skatinimo būdai (savo praeities ir ateities refleksija; veiklos ir jos rezultatų refleksija ir interpretavimas; mokymosi refleksija ir kt.); situacijos, atvejo ar svarbaus įvykio metodas (išsakyti išpūdžius; apmąstyti iš įvairių perspektyvų, atskirti faktus, nuomones, priežastį, pasekmes, diskutuoti, įžvelgti teigiamus ir neigiamus aspektus ir kt.).

4.3. Ugdymo(si) sritis „AŠ IR BENDRUOMENĖ“

Pasitikintis savimi. Besirūpinantis savimi ir kitais. Jautrus kultūrinei įvairovei.

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
SAVIVOKA IR SAVIGARBA <i>Vertybinių nuostatų</i> Tiki savimi ir savo sugebėjimais, gerbia tiek save, tiek kitus. <i>Esminis gebėjimas</i> Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra mergaitė (berniukas), pasako, kuo domisi, kas patinka ir kas ne, supranta bei gina savo ir kitų teises žaisti ir būti kartu. Priskiria save savo šeimai, grupei ar bendruomenei.	• Eksperimentuoja kūno judesiais ir pojūčiais, pavadina 5–6 kūno ir veido dalis, parodo ar pasako, kiek jam metų. • Pasako savo vardą ir kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Apie save kalba pirmuoju asmeniu, pasako, ką daro, ką turi. • Siekia savarankiškumo: „aš pats“. Patogiai jaučiasi įprastoje grupės aplinkoje su pažįstamais suaugusiais ir vaikais. • Domisi kitų vaikų žaidimais ir grupės veiklomis. • Suaugusiojo skatinamas domisi supančios kultūrinės aplinkos simboliais. • Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 7 psl.</i>	• Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėja per judrias veiklas, pajausdami, patirdami, ką daro kuri kūno dalis. • Stebi save veidrodyje, savo atvaizdą mato vandens paviršiuje, žaisdami šešėlių žaidimus. • Supranta save kaip unikalų asmenį žaidžiant, pasakojant, piešiant save. • Pajaučia savo augimą per didėjantį savarankiškumą kasdienėse veiklose, matuodamiesi išaugtus drabužėlius ar batus, naudodami ūgio matuoklius, žiūrindami anksčiau darytas savo nuotraukas. • Natūraliai per užmegztus emocinius ryšius jaučia savo šeimą kaip bendruomenę. Vaikų grupę kaip bendruomenę pajaučia, kai užsimezga emocinis ryšys su mokytoju ir grupės vaikais. • Savo aplinkoje girdi gimtąją kalbą, įsitraukia į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etno muzikos motyvais, dalyvauja tautinėse, valstybinėse šventėse.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA <i>Vertybinių nuostatų</i> Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i>	• Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradeda vartoti emocijų pavadinimus. • Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 4 psl.</i>	• Išmoksta parodyti savo poreikius per veido mimiką, garsus, gestus, pirmuosius žodžius, galvos linktelėjimus arba galvos papurtimus (sutinku, nesutinku). • Išreiškia emocijas per veido išraišką, gestus, balsą, žodžius ir kūno kalbą. • Jautriai reaguoja, kai suaugusieji atpažįsta ir supranta jo patiriamas emocijas. • Mokosi atpažinti ir įvardyti savo emocijas.

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijos ir emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.		• Gali išreikšti nuotaiką naudodamas emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas arba „emocijų termometrus“. • Pagal veido išraišką ir balsą supranta kito žmogaus emocijas.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Skiria dėmesį ir pastangas užduotims atlikti, dažnai laikosi tvarkos bei sutartų sąlygų. Bendraudamas su kitais, elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo kalbą ir veiksmus, o įsiaudrinęs sugeba atsipalaiduoti.	• Yra ramus ir jaučia pasitenkinimą kasdieniais įpročiais bei ritualais. Jei kas nors nepatinka, nusprendžia pasitraukti, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. • Žaisdamas kalba su savimi, kad geriau sutelktų dėmesį ir kontroliuotų savo veiksmus. • Su suaugusiojo pagalba geba kasdienėse situacijose valdyti savo emocijas ir elgesį. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 5 psl.</i>	• Įvaldo paprastus emocijų reguliavimo metodus: geba parodyti, išreikšti ir atskleisti savo emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, priimti apkabinimus ir nuraminimą, nukreipia dėmesį nuo stiprių emocijų sukėlusių įvykių ar objektų, pasitraukia iš įtampą keliančių situacijų. • Bendraudami su kitais, mokosi tinkamai elgtis, pritaiko įgytus metodus, kuriuos perėmė ir suprato iš suaugusiųjų, atsižvelgia į kitų žmonių prašymus. • Jaučia laiko tėkmę ir jos ryšį su savo veikla bei gyvenimo ritmu. Eksperimentuoja su įvairių trukmių muzikinėmis atkarpomis, smėlio laikrodžiais. • Per paros trukmę ir laiko tėkmę patiria savo dienos veiklos nuoseklumą dėliodami paveikslėlius, vaizduojančius įvairias savo veiklas.
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR VAIKAIS <i>Vertybinė nuostata</i> Pasirengęs draugiškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais bei bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, jaučiasi ramiai tiek kasdienėje, tiek neįprastoje aplinkoje, iš jų semiasi	• Drąsiai išbando naujas veiklas, ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai šalia yra suaugęs, kuriuo vaikas pasitiki. • Ieško bendraamžių draugijos ir siekia veikti savarankiškai, tikėdamasis palaikymo ir pagyrimo už savo iniciatyvas. • Mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, tačiau žaidime juos savaip interpretuoja, pakeisdamas žodžius, intonacijas. • Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą ir pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu. • Pradedą suprasti, kurie daiktai yra jo, o kurie priklauso kitam, taip pat kokie daiktai naudojami kartu.	• Mokosi būti šalia kitų ir veikti kartu su jais, dalyvaujant bendruose žaidimuose ir veiklose grupėje. • Stengiasi suprasti kitų jausmus ir norus, bando atliepti kitų emocijas. • Tyrinėja savo ir kitų ribas; kasdienėse veiklose renkasi savo drabužius ir žaislus, aiškinasi nuosavybės santykius (ką turiu aš, ką turi tu).

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
žinių. Drąsiai dalijasi savo mintimis, klausia patarimų ir siekia suprasti, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai bendrauja su bendraamžiais, palaiko draugystę su bent vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes.	Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 8 psl.</i>	

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
SAVIVOKA IR SAVIGARBA <i>Vertybinių nuostatų</i> Pasitiki savo jėgomis ir gebėjimais, gerbia tiek save, tiek aplinkinius. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta savo kūną, įvardija, kad yra berniukas (mergaitė), supranta, kaip auga ir tobulėja, geba prisistatyti kitiems, pasako, kas jį domina, kas patinka ar nepatinka, gina savo ir kitų teises žaisti ir būti kartu, priskiria save	- Tyrinėja įvairius būdus, kaip auga jo kūnas. Stengiasi suprasti, kam reikalingos ir ką atlieka vidinės kūno sistemos, dalinasi savo pastebėjimais. - Teigiamai vertina savo savybes ir gebėjimus, o žaisdamas ieško galimų socialinių vaidmenų. - Žino savo tautybę ir šalį, kurioje gyvena, taip pat savo namų adresą. Domisi savo šalies ir kitų jam įdomių šalių simboliais, kalba, žemėlapiams, žmonių gyvenimo būdu. - Dažniausiai laikosi vertybių, taip pat pareigų ir teisių, kurias jis supranta. - Teigiamai reaguoja į kita kalba kalbančius vaikus, suaugusiuosius ir grupėje apsilankančius svečius.	- Tyrinėja judėjimo, virškinimo, kvėpavimo ir kraujotakos atramos sistemas atlikdami eksperimentus. Mokosi atpažinti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti privatumo svarbą ir reaguoti į jo pažeidimus. - Aiškina, ką sužinojo apie kūną, jo galimybes ir ribas. Pastebi savo kūno pokyčius, apibūdina augimą, naujai išmoktas kompetencijas ir savybes, stiprina pasitikėjimą savimi, atranda savo mokymosi būdus, stiprumus. - Plėtoja atkaklumą, mokosi įveikti iššūkius, darydami klaidas ir jas taisydami. Tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, svarsto, kaip atrodys ateityje, ką norėtų išmokti ir kuo tapti. - Atranda įvairius būdus, kaip užmegzti ir palaikyti emocinį ryšį bei pagarbų bendravimą su kitais, tiek gyvai, tiek nuotoliu.

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę ir tėvynę.	Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 7 psl.</i>	• Per įvairias medijas vaikai susipažįsta su šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, švenčių ir tradicijų panašumais ir įvairove. • Tyrinėja savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus, pavyzdžiui, lygina savo šeimą su kitomis šeimomis ir atranda ryšius tarp bendruomenių narių. • Domisi gimtąja kalba ir etnine kultūra, dalyvauja etnokultūriniuose, pilietiniuose ir edukaciniuose renginiuose. • Pažįsta ir gerbia pagrindinius šalies simbolius, tyrinėja šalies žemėlapi, konstruoja mėgstamų vietų modelius ir susipažįsta su iškiliomis asmenybėmis per pasakojimus. • Pilietinį tapatumą ugdomi šeimoje, grupėje ir kieme, laikydamiesi vertybių, pareigų ir teisių, būdingų kiekvienam valstybės piliečiui. • Dalyvauja veiklose, susijusiose su aplinkos saugojimu ir tvarkymu. • Supranta, kad kai kurie žmonės patiria skurdą ir jiems reikia pagalbos, todėl dalyvauja labdaros akcijose ir prisideda prie iniciatyvų, skirtų kitų pagalbai.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA Vertybinė nuostata Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Esminis gebėjimas Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijos ir emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais	• Atpažįsta, apibūdina savo jausmus, emocijas, pakomentuoja įvairias emocijas sukėlusias situacijas. • Sugeba atpažinti ir tiksliai nustatyti, kaip žmogus jaučiasi, analizuodamas veido mimiką, balsą ir kūno kalbą. Dažnai pastebi, kai kitas yra nusiminęs, ir su užuojauta stengiasi jam padėti. • Pradeda kalbėtis apie jausmus, aptaręs, kokie emocijų ir jausmų išreiškimo būdai yra tinkami ir kas gali padėti pasijusti geriau. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 5 psl.</i>	• Įsitraukia į žaidimus ir kitas veiklas, kurios padeda patirti ir suprasti savo norus, pomėgius bei emocijas, tokius kaip: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu. • Žaidžia žaidimus, kurie skatina atpažinti, tyrinėti ir įvardyti įvairius dalykus. • Skirtingais būdais (per emocijas, pasirinkimus, piešinius, žodžius ir kt.) išreiškia savo poreikius, pomėgius bei interesus. • Atlikdamas įvairias veiklas ir žaidimus, patiria, išreiškia, aiškinasi, diskutuoja ir vis geriau atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas, jų sukeltas situacijas bei priežastis.

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.		
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį. <i>Esminis gebėjimas</i> Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.	- Žino ir geba taikyti įvairias nusiramavimo bei atsipalaidavimo technikas, dažnai jas siūlo kitiems. - Žaisdamas sugeba sutelkti dėmesį, pastangas ir ištvermę, kontroliuoti impulsyvius veiksmus, siekdamas tikslo, taip pat geba atidėti kai kurių norų patenkinimą. - Stengiasi susilaikyti nuo netinkamo elgesio provokuojančiose situacijose, dažnai jas ignoruodamas. - Lengvai priima ir supranta susitarimų bei taisyklių reikšmę ir naudą, dažniausiai jų laikosi savarankiškai. - Gana lengvai prisitaiko prie dienos ritmo pokyčių. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 6 psl.</i>	- Mokosi kontroliuoti savo emocijas, jų intensyvumą, išbando įvairias priemones, padedančias nusiraminti, valdyti impulsus, išlieti emocijas taikiai ir tinkamai. - Su mokytojo pagalba stengiasi valdyti neigiamas emocijas, kilusias pokyčių metu, ir siekia jaustis gerai (mokosi įžvelgti teigiamas pokyčių puses, susitarti ir prisiderinti). - Stebi, išbando skirtingus būdus, kaip valdyti dėmesį, impulsus ir elgesį. - Ugdosi valingą dėmesio ir elgesio kontrolę per žaidimus, skatinančius savireguliaciją, savarankiškai išbandydamas naujas veiklas, taip pat dalyvaudamas ištvermės, tikslumo ar kliūčių įveikimo veiklose. - Laikosi su kitais susitartų grupės taisyklių ir tvarkos. - Išbando įvairius būdus, kaip valdyti dėmesį, nukreipti jį, slopinti impulsus ar netinkamą elgesį, taip pat aktyvinti savęs motyvavimą, kad atliktų užduotis, kurių nenori. - Ugdosi gebėjimus planuoti veiklą ir valdyti laiką. - Kelia sau paprastus tikslus ir siekia jų, pasiekęs kliūtį keičia veiksmų ar elgesio strategijas, atkakliai stengiasi įveikti sunkumus, kreipiasi pagalbos ir ją priima. Mokosi stabelėti ir apmąstyti savo veiksmus ar elgesį, kad galėtų pasirinkti geriausius sprendimus. - Klausosi apie elgesio reikalavimus ir stengiasi elgtis pagal įgytą supratimą. - Kalbėdami apie tai, ką veikė per dieną ar savaitę, dėlioja paveikslėlius ir pradeda pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasako, ką veikė vakar, ką daro šiandien, ir ką darys rytoj.

„Aš ir bendruomenė“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS IR VAIKAIS <i>Vertybinė nuostata</i> Pasirengęs draugiškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais bei bendraamžiais. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	- Siekia bendrauti su pažįstamais ir nepažįstamais žmonėmis – tiek suaugusiais, tiek vaikais – geranoriškai, mandagiai ir pagarbiai. Palaiko ilgalaikius ryšius bent su vienu draugu. - Supranta, kokie elgesio modeliai yra priimtini ir nepriimtini kitų atžvilgiu, ir geba paaiškinti priežastis. Rodo iniciatyvą bendradarbiauti ir susikalbėti su kitais. - Kasdienėse situacijose stengiasi išsakyti savo nuomonę net jei ji skiriasi nuo kitų, ir siekia rasti kompromisą bei tartis. - Palaipsniui pradeda tarpininkauti sprendžiant konfliktus tarp kitų vaikų. - Domisi socialiniais ir kultūriniais skirtumais tarp vaikų bei jų šeimų ir juos priima natūraliai. - Parodo pagarbą ir supratimą kitokiam išvaizdos, požiūrio ir kultūros variantui. - Supranta, kad gyvenant grupėje svarbu susitarti dėl visiems priimtino elgesio. Jis suvokia, kaip jo veiksmai veikia jį patį, kitus ir visą grupę. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 8 psl.</i>	- Pasiūlo ir pradeda bendrus žaidimus ar veiklas, derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, nustato veiklos ir elgesio taisykles, padeda ir remia vienas kitą. - Išbando įvairius būdus, kaip sukurti emocinius ryšius, abipusę simpatiją, draugystę, analizuoja, kas yra geras draugas ir koks – blogas. - Tyrinėja, kuo panašus ar skiriasi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų, piešiant, matuojant, lyginant panašumus ir skirtumus, kalbant, žaidžiant ar atliekant kitas veiklas. - Bendrauja su mokytoju, seka jo elgesį, mokosi suprasti, gerbti, priimti ir toleruoti kalbantį kita kalba, besielgiantį kitaip arba mažiau gebantį vaiką. - Žaisdamas ir dalyvaudamas grupinėse veiklose, mokosi išklausyti, suprasti ir priimti įvairias nuomones bei požiūrius. - Su mokytojo pagalba mokosi suprasti nesutarimų esmę, išklausyti kiekvieną pusę ir rasti išeitį, taip pat atpažinti patyčias ir žinoti, kaip jų išvengti. - Kartu su grupės nariais priima sprendimus, diskutuoja ir siūlo idėjas, kaip pagerinti grupės ar aplinkos sąlygas, jausdamiesi aktyviais dalyviais. - Dirbdamas komandoje, paeiliui tampa lyderiu, svarsto kiekvieną pasiūlytą idėją ir ieško kompromisų. - Tyrinėdamas pasaulį, plėtoja supratimą apie laiko pokyčius ir jų reikšmę. - Atpažįsta tautosakos paveldą ir svarbius istorinius įvykius bei asmenybes, susijusias su Tėvynės istorija. - Tyrinėja, diskutuoja, kas gali papasakoti apie praeitį, dabartį ir ateitį. - Atranda ir tyrinėja istorines vietas, esančias aplinkoje.

Ugdymo(si) kontekstais siekiama provokuoti atradimus, sudarant sąlygas laisvai ir spontaniškai vaiko veiklai. Kultūrinių dialogų, žaismės kontekstai. Etnokultūriniai projektai, kalendorinės šventės, adventinių renginių ciklai, šeimų šventės ir kt.

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos: keliami atviri klausimai, skatinantys tyrinėti, mąstyti, kurti, įveikti iššūkius, reflektuoti, plėtojant ugdančiuosius dialogus su vaikais.

Taikomi metodai ir būdai: patirtinio mokymosi būdai (pačiam pajauti, išbandyti, sukurti, atrasti, apmąstyti); giluminio mokymosi skatinimo būdai (apie vieną mokymosi objektą ilgą laiką rinkti skirtingą informaciją iš įvairių šaltinių; sisteminti, pavaizduoti, modeliuoti, pristatyti ir kt.); *tiriamieji būdai* (stebėti, taikyti netradicines tyrimo idėjas, priemonės, pvz., tyrinėjimų laboratorijos, pažinimo salos ir kt.); *jungtinės veiklos, jungtinio dalyvavimo su vaikais būdai*: visų darbų darymas kartu su vaiku, „mąstymas kartu“, projektai (pvz., „Emocijų laboratorija“, „Sveikatos ABC“, „Žalioji palangė“ ir t.t.); *vaizduotės skatinimo būdai* (fantazuoti, perkėlinėti veiksmą iš realios situacijos į įsivaizduojamą ir atvirkščiai; išrasti skirtingus, neįtikėtinus veikimo būdus ir kt.); *įsiterpimo į vaikų žaidimą būdai*, nesugriaunantys autentiško vaikų žaidimo (mokymosi vienas iš kito skatinimas; jungtinis dėmesys; parama sprendžiant problemas; ugdantysis dalyvavimas ir kt.), plėtojamas naratyvinis žaidimas; *refleksijos ir savirefleksijos skatinimo būdai* (savo praeities ir ateities refleksija; veiklos ir jos rezultatų refleksija ir interpretavimas; mokymosi refleksija ir kt.); *paieškos metodai* (minčių lietus; vaikiškų enciklopedijų, interneto tinklapių naudojimas; tėvų, grupės svečių, kitų suaugusiųjų klausinėjimas ką nors aiškinantis ar kt. paieška pagal schemas, žemėlapius ir kt.); situacijos, *atvejo ar svarbaus įvykio metodas* (išsakyti išpūdžius; apmąstyti iš įvairių perspektyvų, atskirti faktus, nuomones, priežastį, pasekmes; diskutuoti, įžvelgti teigiamus ir neigiamus aspektus ir kt.).

4.4. Ugdymo(si) sritis „AŠ KALBŲ PASAULYJE“

Komunikabilus. Lanksčiai mąstantis. Jautrus kultūrinei įvairovei.

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
KALBŲ SUPRATIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniiais ir nežodiniiais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis ir būdais perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	• Trumpam susikaupia klausydamas, supranta ir reaguoja veiksmų ir ypatybių pavadinimus, 3–4 žodžių sakinius, klausimus, kurie prasideda klausimais: „kas“, „ką“, „kur“, „kiek“ du paskui vienas kitą sekančius prašymus; greitai mokosi naujų žodžių. • Reaguoja į išgirstus ritmo darinius, intonavimą, supranta kūno kalbą, mimiką, dažnai naudojamų gestų, simbolinių paveikslėlių, ženklų prasmę. • Skiria paveikslėlius nuo teksto, klausia, kas parašyta arba prašo paskaityti, geba sieti paveikslėliuose vaizduojamus objektus su konkrečiais aplinkos daiktais.	• Klausydami suaugusiųjų kalbos, vaikai atkreipia dėmesį į kalbėjimą ir plečia savo pasyvų bei aktyvų žodyną. • Dalyvaudami suaugusiųjų inicijuotuose garsų žaidimuose, vaikai lavina foneminę klausą, fonologinį suvokimą, mokosi klausytis ir sutelkti dėmesį. • Jie supranta nesudėtingus trumpus skaitomus tekstus, pasakojamas istorijas, jų įvykių seką bei su dienvakarėmis susijusius paaiškinimus. • Naudodami įvairius ženklus ir gestus, simboliškai išreiškia mintis bei atskleidžia mąstymo būdus mokytojo organizuojamose veiklose, skatinančiose mąstyti.

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	• Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia vaidindamas, žaisdamas ar pasakydamas keletą žodžių. • Stengiasi išklausti trumpus skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tekstus, girdėto kūrinio prasmę atskleidžia pasakydamas keletą žodžių ar žaisdamas, vaidindamas. Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 15 psl.	
KALBINĖ RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria paprastas istorijas.	• 2–3 žodžių vientisiniais sakiniais kalba ir klausinėja apie tai, ką mato ir girdi, atsako į paprastus klausimus, vartoja kelias dažniausias mandagumo frazes. • Domisi laidomis, animaciniais filmais vaikams, skatinamas kalba apie juos; suaugusiojo padedamas kartoja girdėtus eiliuotų tekstų ar dainų fragmentus. • Stebi ir mėgdžioja rašančius suaugusiuosius: imituoja, brauko, keverzoja palikdamas ženklus. Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 16 psl.	• Mėgdžiodami įvairiais būdais – skiemenimis, žodžiais, veiksmais, mimika ar pantomima – vaikai dalyvauja paprastuose žaidimuose, kuriuose naudojama kalba. • Jausmų, emocijų, norų ir minčių išraišką skatina suaugusiojo dėmesys vaikų kalbai: kantrus jų iš klausymas, lėtas kalbėjimo tempas bei jautrus reagavimas į vaikų žodinius ir nežodinius signalus. • Su suaugusiojo pagalba vaikai kartoja trumpus tekstus, dalyvauja pokalbiuose ir keliais žodžiais ar trumpais sakiniais kalba apie save, savo norus bei patirtus išgyvenimus. Jie pasakoja, ką mato ar girdi, taip pat vartoja paprastas mandagumo frazes bei stengiasi taikyti pagrindines gramatikos taisykles kurdami sakinius. • Poreikį bendrauti ir reikšti mintis stiprina kasdinių įvykių bei įprastų veiklų aptarimas. • Vaikai domisi skirtingomis kalbinės išraiškos formomis.
SKAITMENINIS SUMANUMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.	• Žaidžia mokyklos aplinkoje esančiais įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų (pvz., robotukais), naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas. • Žodžiais, garsažodžiais, veiksmais parodo kasdinių darbų ir veiklų atlikimo žingsnių eiliškumą, atlieka mokytojo ar kitų vaikų sakomas komandas. • Pradeda laikytis išmaniųjų žaislų, daiktų paprasčiausių saugaus naudojimo taisyklių.	• Mokosi sutelkti dėmesį ir klausytis, žaisdami suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus, klausydamiesi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. • Domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, ekrane, kitose priemonėse, varto knygeles, rodo į paveikslėlius, tyrinėja kitą vaizdinę informaciją. Vaizdinės

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Esminis gebėjimas Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 13 psl.	informacijos suvokimą papildoma kiti jutiminiai pojūčiai, ypač – lytėjimas.
MENINĖ RAIŠKA Vertybinė nuostata Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. Esminis gebėjimas Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.	• Žaisdamas tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. • Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. • Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmiais, sava kalba. • Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. • Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. • Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 18-22 psl.	• Žodinės kalbos suvokimas ugdomi dalyvaudami inicijuojamuose vaidmenų žaidimuose, žaidimuose su žaislais ir įvairiomis priemonėmis bei kitose žaismės situacijose. • Plėtoja rašytinės raiškos gebėjimus mėgdžiodami suaugusiuosius ir eksperimentuodami. • Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo, vaizdinės informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse.
APLINKOS PAŽINIMAS Vertybinė nuostata Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Esminis gebėjimas	• Atpažįsta ir reaguoja į netolimoje praeityje vykusius šeimos ar grupės įvykius, užfiksuotus nuotraukose, įrašuose ir kt. • Natūraliai įsitraukdamas į kasdienes, rutininius įvykius ir veiklas, parodo, kad žino paros dalių seką ir jaučia veiklų trukmę (vyko ilgai ar trumpai). • Pažįsta daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų, gyvūnų, pradeda vartoti tikslus jų pavadinimus. Dalyvauja prižiūrint augalus. Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 10 psl.	• Mokosi išklausti, kalbėti paeiliui, dalyvauti dialoge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinką įvairovę. • Kasdienėse veiklose mokytojo skatinami mokosi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius. • Supranta savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus.

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius.		

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
KALBŲ SUPRATIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausti ir suprasti kitą. <i>Esminis gebėjimas</i> Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis ir būdais perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.	• Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų; supranta pajuokavimus, dviprasmybes, erzinius, dažnai girdimus frazeologizmus, humoro elementus, pradeda suprasti kai kurių žodžių ar frazių perkeltinę reikšmę; supranta keletą artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių. • Supranta, kad raštas yra sistema, turinti taisykles. • Domisi įvairiais rašytiniais teksta, supranta jam skaitomų sudėtingesnių tekstų turinį, įvykių eigą, numato, kas tekste galėtų įvykti toliau. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 15-46 psl.</i>	• Aktyviai dalyvaudami bendravimo veiklose, vaikai plečia kalbos supratimą, atranda žodžių reikšmes, lavina trumpalaikę ir ilgalaikę atmintį bei kalbinę vaizduotę, padedančią mintis išreikšti žodžiais. • Žaisdami ir sprenddami problemas, jie mokosi įdėmiai klausytis draugų ir suaugusiųjų, suprasti kalbančiojo ketinimus, atpažinti kitos kalbos vaikų norus ar pasiūlymus bei tinkamai į juos reaguoti. • Klausydamiesi įvairaus stiliaus, amžių atitinkančių ar kiek sudėtingesnių tekstų, taip pat netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), vaikai gilina kalbos supratimą, sieja skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu. • Emocijas ir poreikius vaikai kūrybiškai reiškia gestais, aktyviai bendradarbiaudami tarpusavyje.

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
		• Jie vis labiau domisi ženklais, simboliais, o vėliau – ir rašytiniais teksta, kuriuos skaito suaugusieji.
KALBINĖ RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, ištraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.	• Išsako savo patirtį, norus, svajones, pasiūlymus, svarstymus, aiškinasi, diskutuoja; vartoja mandagumo ir vaizdingus žodžius. • Klausinėja apie tai, ką išgirdo, matė, pajautė, sužinojo, sprendžia problemas. • Kuria, pasakoja istorijas pagal paveikslėlių seką, nuosekliai paminėdamas pagrindinius įvykius, atpasakoja girdėtas istorijas, pritaiko girdėtų siužetų fragmentus žaidimų scenarijuose, meninėje veikloje. • Kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, spausdintinėmis raidėmis rašo savo vardą, kelis žodžius. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 17 psl.</i>	• Vaikai kalba apie tai, ką jaučia, mato, girdi, nuolat plečia žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis ir būsenomis. • Dalyvaudami mokytojo inicijuojamose veiklose, padedančiose pažinti pasaulį, jie mokosi kelti klausimus, vartoja naujai išmoktas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoja, plėtodami diskusijas ir reflektuodami savo patirtį. Žodinę raišką papildydami gestais, judesiais, mimika, iliustruoja ją aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. • Vaikai įsitraukia į įvairias mokytojo siūlomas veiklas, kuriose turi galimybę piešti ir rašyti. • Jie supranta rašymo tikslus, tyrinėja ir suvokia, kad skirtingos kalbos turi skirtingas raides. • Ugdosi kalbų įvairovės suvokimą ir formuojasi kalbinę tapatybę, mokosi atpažinti skirtingas kalbas ir suprasti kita kalba kalbančiųjų ketinimus.
SKAITMENINIS SUMANUMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.	• Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, derina bent dvi mokytojo pasiūlytas skaitmenines priemones, skirtingus turinio tipus. Sukurtu turiniu dalinasi su kitais. • Pradedą suprasti, kaip valdomi robotai, išbandydamas sudarytą paprastą programą atpažįsta klaidas ir koreguoja veiksmų seką. Supranta pagrindines skaitmeninio turinio saugaus dalinimosi taisykles. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 13-14 psl.</i>	• Sužadintas smalsumas įtraukia į mokytojo inicijuojamas veiklas, kurių metu gyvai arba nuotolinėmis priemonėmis bendraujama su vaikais ar suaugusiais, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis. • Kalbos supratimą plėtoja gaudami informaciją ir kitais pojūčiais: vaizdu, lytėjimu, uosle, ragaudami. • Rašytinės raškos gebėjimus ugdosi atspindami raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedami jas su ranka užrašytomis bei spausdintomis raidėmis, rašydami spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.

„Aš kalbų pasaulyje“		
Ugdymo turinys 4-6 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
MENINĖ RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	• Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. • Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tiksliai pasirenka dailės priemones ir technikas. Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. • Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 19-22 psl.</i>	• Režisūriniai, siužetiniai vaidmenų, žodiniai, kolektyviniai ir kiti žaidimai kuria vaikui naujas patirtis ir kalbines situacijas, kuriose iki šiol jis nėra dalyvavęs, suteikia galimybę plėsti žodyną, peržengiantį artimiausios aplinkos temas. • Plėtojami kasdienio gyvenimo arba netikėti fantazijos pasaulio siužetai, padeda ugdytis žodinės kalbos supratimą. • Kalbinės raiškos būdus tyrinėja keisdami balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuodami garsais ir žodžiais, kurdami naujadarus, žaisdami kalba ir kurdami savo kalbas.
APLINKOS PAŽINIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. <i>Esminis gebėjimas</i> Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.	• Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. Papasakoja apie tradicines šventes, jas palygina su kai kuriomis kitų tautų šventėmis. • Skiria ir pavadina suaugusių šeimos narių ir kitas dominančias profesijas. Įžvelgia gyvūnų ir augalų kai kuriuos panašumus ir skirtumus, pagal kuriuos juos grupuoja. • Jaučiasi atsakingas už socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką bei jos ateitį: apmąsto ir siūlo būdus, kaip ją rūpintis, prižiūrėti, puošti. Paaikšina, kodėl išteklius reikia tausoti. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 10-11 psl.</i>	• Įsitraukia į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, bendraudami su svečiais, jungdamiesi į tinklus su kitų šalies regionų ir kitų šalių vaikais, klausydamiesi skaitomų istorijų, skaitydami knygutes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdami filmukus. • Įsitraukia į veiklas, žaidimus, kurių metu piešiniais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašo žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams, mokytojams.

Ugdymo(si) kontekstai: kalbų įvairovės, kultūrinių dialogų kontekstai, tyrinėjimų ir gilaus mokymosi kontekstai. Kalbų kampeliai grupėse, kur vaikai gali susipažinti su kitų kalbų raidėmis, vėliavomis, žmonių paveikslais, lėlėmis, nuotraukomis, organizuojamos kalbų savaitės (supažindinimas su gestų kalba, kūno kalba, piktogramomis).

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos: keliami atviri klausimai, skatinantys tyrinėti, mąstyti, kurti, įveikti iššūkius, reflektuoti, plėtojant ugdančiuosius dialogus su vaikais; kuriama aplinka, kurioje vaikai susipažįsta su skirtingomis kalbomis ir komunikacijos būdais, mokosi suprasti ir vartoti naujus žodžius bei frazes.

Taikomi metodai ir būdai: vaizduotės skatinimo (fantazuoti, perkėlinėti veiksmą iš realios situacijos į įsivaizduojamą ir atvirkščiai; išrasti skirtingus, neįtikėtinus veikimo būdus ir kt.); giluminio mokymosi skatinimo (apie vieną mokymosi objektą ilgą laiką rinkti skirtingą informaciją iš įvairių šaltinių; sisteminti, pavaizduoti, modeliuoti, pristatyti ir kt.); jungtinės veiklos, jungtinio dalyvavimo su vaikais būdai: „mąstymas kartu“, projektinės veiklos (pvz., „Seku, seku pasaką“, „Spalis-sveikatos mėnuo“, „Pasakyk pasauliui labas“ ir kt.) įsiterpimo į vaikų žaidimą būdai, nesugriaunantys autentiško vaikų žaidimo (mokymosi vienas iš kito skatinimas; jungtinis dėmesys; parama, sprendžiant problemas; ugdantysis dalyvavimas ir kt.), plėtojamas naratyvinis žaidimas; refleksijos ir savirefleksijos skatinimo būdai (savo praeities ir ateities refleksija; veiklos ir jos rezultatų refleksija ir interpretavimas; mokymosi refleksija ir kt.); mąstymo gebėjimų skatinimo metodai (lyginti, klasifikuoti, sisteminti, taikant mąstymo žemėlapius; reflektuoti savo veikimo ir mokymosi būdus; pajusti ir verbalizuoti kontrastą, variacijas, pastovumą; argumentuoti ir kt.); paieškos metodai (minčių lietus; vaikiškų enciklopedijų, interneto tinklapių naudojimas; tėvų, grupės svečių, kitų suaugusiųjų klausinėjimas ką nors aiškinantis; „lobių“ ar kt. paieška pagal schemas, žemėlapius ir kt.).

4.5. Ugdymo(si) sritis „KURIU IR IŠREIŠKIU“

Kūrybingas

<i>„Kuriu ir išreiškiu“</i>		
<i>Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams</i>		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
ESTETINIS SUVOKIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, vertina ir grožisi gamtine bei kultūrine aplinka. <i>Esminis gebėjimas</i> Geba pastebėti ir atpažinti grožį aplinkoje, išreikšti savo emocijas bei mintis, susijusias su estetiniu patyrimu.	- Emocingai reaguoja į garsų ir intonacijų sąskambius, stebi savo ir kitų piešinius, paveikslus, šokių judesius, gamtos objektus bei reiškinius. - Geba išreikšti savo nuomonę apie aplinką ir kūrybą (patinka, nepatinka), aktyviai įsitraukia į kūrybinį procesą. - Vaikas su džiaugsmu dalijasi savo kūryba su kitais: rodo, pasakoja ar kitaip ją pristato. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 18 psl.</i>	- Klausosi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos, kad būtų kuriama turtinga muzikinė aplinka ir dedamas pagrindas platesniems muzikiniams pasirinkimams, formuojamas estetikos pojūtis. - Stebi ir tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius jų dėmesį savo vizualinėmis savybėmis; stebi ir reaguoja į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). - Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojasi įstaigoje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
		ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.
MENINĖ RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Vaikas domisi įvairiomis menų kalbomis ir patiria meninės raiškos džiaugsmą. <i>Esminis gebėjimas</i> Atsižvelgdamas į savo galimybes, tyrinėja menų kalbas bei spontaniškai ar tiksliai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis ir idėjas, naudodamas jau įvaldytas meninės raiškos priemones.	Muzika • Apžiūrinėja, tyrinėja muzikos instrumentus, aplinkos daiktus, jais išgauna garsus. Eksperimentuoja balsu: kuria ir rečituoja savitus žodžius; paskatintas kūnu išgauna garsus, išbando naujus judesius, tinkančius dainuojant ar klausant muzikos. • Vienas ir kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, jų tekstą interpretuoja kūno judesiais. Imituoja ritmo ir melodinius darinius, vis tiksliau išlaiko ritminį pulsą. Spontaniškai dainuoja „arioso“ dainas, kuriose platesnis diapazonas, juntamas metras ir reguliaria pasikartojantys ritmo dariniai, panaudojamos frazės iš išmoktų dainų. • Groja lengvai įvaldomais melodiniais ir mušamaisiais instrumentais. • Juda (su priemonėmis ir be jų) klausydamas ir kurdamas. Išlaiko dėmesį klausydamasis muzikos kūrinio, atpažįsta kai kurias anksčiau girdėtas melodijas ir klausytus kūrinius. • Įvardija arba parodo, kad supranta kai kuriuos muzikos kontrastus. Noriai muzikuoja individualiai ir grupėje. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 20 psl.</i> Šokis • Tyrinėja ir atranda naujų judesių bei jų derinimo būdų. Judėdamas tyrinėja savo ir kitų vaikų asmenines erdves. • Atlieka paprastus ratelius ir dainuojamuosius žaidimus, bandydamas nustatyta kryptimi koordinuotai judėti su kitais.	Muzika • Pradeda suprasti muziką ir garsus, intuityviai tyrinėja aplinką ir savo garsus. • Tinkamoje muzikinėje aplinkoje mėgdžioja suaugusius, o suaugusieji mėgdžioja vaikus: jų judesius ir balsus. Prisijungia prie muzikinių žaidimų, atkurdami suaugusiųjų judesius ir garsus. • Pratinasi ploti, trepsėti, siūbuoti ar skanduoti savarankiškai. Judesiais rodo muzikinę frazę, imituoja pažįstamus garsus, gerina kvėpavimą ir plečia savo balsą. • Kūnu išgauna garsus ir išbando naujus judesius, kai dainuoja arba klausosi muzikos. • Ieško garso šaltinio, reaguoja į aukščio skirtumus, klausosi muzikos ir sutelkia dėmesį į ją. Reaguoja į lopšines, žaidimus su judesiais ir ritmus, naudodant gestus ir čiaušėjimą. • Naudoja muziką kitose veiklose, noriai muzikuoja tiek individualiai, tiek grupėje. Išmoksta klausytis muzikos ir atpažinti anksčiau girdėtas melodijas. • Supranta muzikos kontrastus (garsiai – tyliai, greitai – lėtai, linksmi – liūdnai) ir rodo, kad juos supranta. Dainuoja paprastas daineles ir interpretuoja jas kūno judesiais. • Eksperimentuoja su savo balsu, kuria ir sako savus žodžius. Spontaniškai žaidžia su balso intonacijomis ir mėgdžioja muzikos bei aplinkos garsus. • Instinktyviai juda pagal muzikos tempą ir ritmą. Groja su ritminiais instrumentais, išlaiko ritmą ir juda su muzika. Šokis • Judėdami pradeda suvokti, kada reikia judėti greitai ar lėtai, jaučia ritmą ir instinktyviai šokinėja pagal ritmą. • Tyrinėja erdvę, juda natūraliai ir reaguoja į suaugusiųjų judesius, mėgdžiodami juos.

„Kuriu ir išreiškiu“	Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams	
Pasiiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	Vienu metu judina kelias kūno dalis. Improvizuoja judesiai atliepdamas muzikos nuotaiką ir savybes, kuria, kurį laiką prisimena ir kartoja įvairias dviejų trijų judesių kombinacijas. - Natūraliai ir džiaugsmingai šoka ir individualiai, ir drauge su kitais. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 21 psl.</i> Dailė - Žaisdamas su erdvinėmis ir grafinėmis priemonėmis bei medžiagomis, tyrinėja ant skirtingų paviršių paliktus pėdsakus ar išgautus vaizdus, mėgaujasi skirtingais potyriais. - Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. Grafinius ir erdvinius kūrinius palydi garsais, veiksmais, sava kalba. Pradedą rinktis jam patrauklias raiškos priemones, medžiagas. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 19 psl.</i> Teatras - Išbandą balso, kūno ir mimikos raiškas ir priemones, siekdamas emocinio poveikio aplinkiniams pasirenka pritarimo sulaukusias raiškas. - Režisūrinių ir vaidmenų žaidimų metu atlikdamas pasirinktą vaidmenį pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir priemones. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 22 psl.</i>	- Išbandą skirtingus judesius stovėdami vietoje ir judėdami erdvėje, šoka naudodami priemones. Atlieka paprastus ratelius ir žaidimus su dainomis. - Judina kelias kūno dalis vienu metu, improvizuoja judesiais pagal muzikos nuotaiką. - Kuria ir prisimena bei kartoja įvairias dviejų-trijų judesių kombinacijas. Juda laisvai ir džiaugsmingai, judesiai yra spontaniški, neturintys griežtos struktūros Dailė - Žaisdamas su įvairiais daiktais ir medžiagomis, tyrinėja pėdsakus ir vaizdus, paliktus ant skirtingų paviršių. Mėgaujasi įvairiais pojūčiais ir atradimais. - Kuria statinius, lipdinius, keverzones ar „galvakojus“. - Grafinius ir erdvinius kūrinius vaikai palydi garsais, judesiais ir savo žodžiais. - Pradedą rinktis jiems patinkančias kūrybos priemones ir medžiagas. Pradedą suprasti, kaip rankos judesiai palieka pėdsaką, kai piešia ar naudoja piešimo priemones. - Tyrinėja savo piešinius ir kūrybą, džiaugiasi pastebėdami spalvas, linijas ir dėmes. - Laisvai kuria savo tempu, pagal savo norus ir galimybes, ir su laiku pradedą geriau kontroliuoti savo judesius bei piešimo priemones. Teatras - Pradedą laisvai ir kūrybingai bendrauti, žaisdami įvairius žaidimus, tokius kaip sūpavimai, kykavimai, jodinimai, kutenimai ir pirštukų žaidimai. - Mėgdžioja girdėtas intonacijas ir rodo įvairius veiksmus, imituodami suaugusius ar kitus vaikus. - Išbandą įvairias balso, kūno ir mimikos raiškas, siekdami, kad jų veiksmas paveiktų aplinkinius.

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	Žaisdamas tyrinėja įvairių paviršių pėdsakus ir sukurtus vaizdus, džiaugiasi skirtingais potyriais.	Žaisdami vaidmenų žaidimus, vaikai pasitelkia kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas ir įvairias priemones, atlikdami pasirinktus vaidmenis.
GEBĖJIMAS ŽAISTI <i>Vertybinė nuostata</i> Bendradarbiauti su kitais vaikais, kurdamas ir plėtodamas žaidimus, taip prisidėdamas prie žaidimo kultūros puoselėjimo. <i>Esminis gebėjimas</i> Vaikas žaidžia individualiai ir kartu su kitais, pats kuria įvairius žaidimus bei geba laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.	- Žaisdamas vaikas pradeda atsižvelgti į kitų žaidėjų veiksmus ir juos derinti su savaisiais, siekdamas bendro žaidimo tikslo. - Individualiai arba dviuose įsitraukia į paprastus režisūrinius ar vaidmenų žaidimus, kuriuose kuria paprastus siužetus, eksperimentuoja su vaidmenimis bei priskiria jiems taisykles. Mokosi laikytis šių taisyklių ir gerbia kitų žaidėjų įsitraukimą į žaidimą. Jo kūrybinė veikla žaidimo metu apima improvizaciją, siužeto plėtoją ir bendradarbiavimo su kitais džiaugsmą. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 27 psl.</i>	- Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. - Vaikai vis daugiau mėgdžioja suaugusiųjų judesius ir veiksmus, juda erdvėje, žaidžia su daiktais ir drąsiai tyrinėja aplinką. - Dalyvaudami abipusiuose žaidimuose (kykavimuose, juokimuose, mylavimuose), vaikai pažįsta savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą, o vėliau patys pradeda juos inicijuoti ir kurti žaidimo situacijas. - Labiausiai pasisėkusių judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti. - Vaikų veikla padeda užmegzti ryšį ir bendrauti su kitais. - Aktyviai tyrinėja žaislus ir daiktus, išbando naujus veiksmus (sugriebti, mesti, ridenti ir kt.). Žaisdami su pasirinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūneliais ir kt.), vaikai išmoka kurti savo žaidimo erdves. - Pažįsta objektus, jų savybes ir pradeda juos įvardyti.
KŪRYBIŠKUMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Vaikas nusiteikęs drąsiai kurti, autentiškai išreikšti save ir tyrinėti naujas idėjas su smalsumu bei atvirumu. Jis vertina kūrybos procesą kaip galimybę atrasti ir mokytis. <i>Esminis gebėjimas</i> Pasitelkia savo patirtį ir vaizduotę, aktyviai tyrinėja savo bei kitų idėjas.	- Pakartotinai sugrįžta prie dominančių raiškos būdų tyrinėjimo. - Perkuria patikusius garsus, judesius veiksmus, vaizdus, atrodančius naujus derinius. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus menamus veikėjo veiksmus. - Rodo susidomėjimą kitų kūryba ir norą veikti kartu su kitais. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 23 psl.</i>	- Taškoja, brūkšniuoja, keverzoja teptukais, storais pieštukais, kreidelėmis. - Brauko teptuku popieriuje brėždamas linijas, stampuoja teptuku, pirštu, delnu. - Bando kirpti žirkklėmis, klijuoti, lipia popierių, plėšo popierių skiautelėmis. - Stato, konstruoja, dėlioja dėliones, mozaikas. - Bando mėgdžioti būdingus personažams judesius, žaisdami mėgdžioja gyvūnus, susitapatina su jais.

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Randa būdų ir priemonių, leidžiančių parodyti originalumą bei išradingumą, įgyvendindamas kūrybinius sumanymus. Dalijasi savo kūrybos rezultatais su kitais.		
TYRINĖJIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir klausinėja, siekdamas suprasti pasaulį. Atviras naujoms patirtims, smalsus ir pasirengęs atrasti. <i>Esminis gebėjimas</i> Aktyviai tyrinėja save ir aplinką – socialinę, kultūrinę ir gamtinę. Įvaldo įvairius tyrinėjimo būdus, tokius kaip stebėjimas, eksperimentavimas ir klausinėjimas. Samprotauja apie tai, ką pastebėjo, pajuto, atrado.	• Smalsauja, stebisi ir su dideliu atsargumu elgiasi su nepažįstamais daiktais bei medžiagomis. Ne tik stebi, bet ir aktyviai bando suprasti, kas tai yra, kaip tai veikia, kaip keičiasi ar kas su tuo vyksta. • Fantazuoja ir eksperimentuoja su įvairiomis gamtinėmis medžiagomis, žaisdamas su formomis, dydžiais, kiekiais, spalvomis, judesiais, mimika, garsais ir intonacija. Per šiuos eksperimentus jis atranda naujus veikimo būdus, sužino, kaip pasiekti norimus efektus ar poveikį. • Dažnai, pamėgdžiodamas suaugusįjį, įsitraukia į tyrinėjimo veiklas, kartais praleisdamas daug laiko šiose veiklose, gilindamasis ir mėgaudamasis procesu. Kai jis pasiekia kokį nors atradimą ar rezultatą, džiaugiasi ir su entuziazmu rodo savo pasiekimus kitiems, pasidalindamas atradimais ir mokydamasis iš kitų. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 27 psl.</i>	• Spontaniškai judėdami ir sąveikaudami su aplinka, ima pažinti savo kūno galimybes. • Vaikai vis daugiau mėgdžioja suaugusiųjų judesius ir veiksmus, juda erdvėje, žaidžia su daiktais ir drąsiai tyrinėja aplinką. • Spontaniškai tyrinėja mokytojo pasiūlytas vizualinės raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, teploja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose	• Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų ir jausmų raiškos būdus, pradedą vartoti emocijų pavadinimus. • Domisi kito vaiko ar suaugusiojo įvairių emocijų ir jausmų raiška, pastebi aiškiai reiškiamas emocijas, į jas skirtingai reaguoja. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 27 psl.</i>	• Dėl džiaugsmingos aplinkinių reakcijos vaikai labiausiai pasisekusius judesius ir garsus vis tikslingiau kartoja, ima jais žaisti, manipuliuoti, siekdami socialinio atsako.

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 1-3 metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Pirmi-treti vaikų gyvenimo metai: siekiame 3 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.		

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
ESTETINIS SUVOKIMAS <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi, vertina ir grožisi gamtine bei kultūrine aplinka vertina aplinkos grožį ir įvairovę. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir, remdamasis savo supratimu aptaria estetinius jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.	• Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas, nebijo eksperimentuoti, laužyti taisykles ir normas, dažnai stulbina savo žaismingumu ir netikėtais sprendimais. • Atpažįsta meno paskirtis ir kontekstus, geba susieti patirtus meno kūrinius su savo asmenine raiška, ieškodamas būdų juos interpretuoti ir pritaikyti savo kūrybiniame procese. • Vertina tiek savo, tiek kitų kūrybinę veiklą ir geba išreikšti nuomonę apie ją, pasakydamas argumentus, kodėl tam tikras kūrinys jam patinka arba ką jis mato ir jaučia, apžvelgdamas kūrybos ypatumus. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 18 psl.</i>	• Įgyvendindamas naujas kūrybines idėjas, nebijo eksperimentuoti, drąsiai laužo taisykles ir normas. • Žaismingai ir išradingai stengiasi nustebinti bei sukurti unikalius, netikėtus sprendimus. • Ieško netradicinių ir originalių būdų išreikšti savo kūrybą, skatindamas estetinį išraiškingumą. • Atpažįsta meno paskirtį ir įvairius kontekstus, supranta meno kūrinių reikšmę. • Pasakoja apie matytus dailės kūrinius, patirtą muziką, vaidinimus, šokį, aptaria jų siužetus, veikėjus ir nuotaiką. • Apibūdina gamtoje ir žmogaus sukurtose aplinkose kilusius vaizdinius, išskiria, kas juos įkvėpė. • Siūlo, kaip savo aplinkoje ir už mokyklos ribų panaudoti tai, kas jam patinka ir yra priimtina. • Vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, išskirdamas bent vieną pagrįstą argumentą.

„Kuriu ir išreiškiu“	Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams	
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
MENINĖ RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi įvairiomis menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą, vertina kūrybos procesą ir išraišką. <i>Esminis gebėjimas</i> Pagal savo išgales tyrinėj menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.	Muzika • Tyrinėdamas ir išbandydamas garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina, grupuoja garsus. Išbando grojimą smulkesnės motorikos įgūdžių reikalaujančiais muzikos instrumentais. • Dainuoja (vienas, poroje ar grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką). Pateikia savo muzikinę kūrybą grafiniais ženklais arba naudodamas skaitmenines programas. Kuria garsinius fonus ir perkusinius akompanimentus. • Vartoja vis daugiau muzikos sąvokų, sugeba atlikti ir supaprastintu būdu pavaizduoti ketvirtines, aštuntines ir pusines natas bei pauzes. Išlausęs muzikos kūrinių trumpai nusako, kodėl kūrinys patiko ir kuo jis įdomus, aptaria, kur ir kada girdi muziką savo aplinkoje, nusako muzikinio kūrinio paskirtį ir kontekstą. Dalinasi išpūdžiais, užduoda klausimus apie matytus koncertus, aptaria atlikėjų ir klausytojų vaidmenis gyvai atliekant muziką. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 21 psl.</i> Šokis • Siūlo naujus šokio raiškos būdus, eksperimentuoja, kaip judesiais galima pavaizduoti įvairias emocijas ir nuotaikas, charakteringus veikėjų judesius. • Šoka sudėtingesnius autorinius ir liaudies šokius bei ratelius (tiltelius, grandinėles). Improvizuodamas ir kurdamas kompozicijas perteikia temą siužetą ar pasirinktą nuotaiką, įtraukdamas šokio judesiui būdingas ypatybes. Padedamas mokytojo grafiškai fiksuoja savo sukurtą šokio eigą.	Muzika • Perpratęs muzikos kalbą, susitelkia į savo dainavimą, skandavimą, jį derina su kvėpavimu ir judesiais. Vaikas išmoksta vertinti, įsiklausyti, atlikti muziką ir renkasi, kas jam patinka; lygina, apibūdina, kategorizuoja garsus. • Dainuoja (vienas, poroje ar grupėje) sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuoja, įsiklausydamas į savo ir draugų dainavimą. • Veiklos metu spontaniškai improvizuoja balsu. Instrumentais ar kitomis priemonėmis kuria ir atlieka pritarimus eilėms, smulkiajai tautosakai, muzikos įrašui ar gyvai skambančiai muzikai. Kuria ritminius ir melodinius darinius, improvizuoja ir komponuoja jungdamas kelis atskirus muzikos elementus (melodiją, ritmą, harmoniją, tembrą, tempą ir dinamiką). • Klausosi mokytojo parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos. Vaikai atpažįsta tylą kaip svarbų muzikos elementą Šokis • Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. • Vaikai naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. Augdami ir judėdami

„Kuriu ir išreiškiu“	Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams	
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	• Apibūdina savo atlikto, sukurto ar stebėto šokio tempą, nuotaiką, charakteringus judesius, temą. Aiškina, kodėl kitų sukurti šokiai patiko ir kuo jie įdomūs; nusako, kur ir kada mato šokį savo aplinkoje, mokykloje ir už jos ribų. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 22 psl.</i> Dailė • Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis (grotažas, monotipija), skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis. • Kuria darbus, pasižyminčius fantastinėmis detalėmis, grafiniais ženklais (skaitmenimis, žodžiais, raidėmis, rodyklėmis). Turi išankstinį kūrybinį sumanymą, nuosekliai bando jį įgyvendinti; įgyvendindamas įvairias idėjas dažniausiai tikslingai pasirenka dailės priemones ir technikas. Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. • Komentuoja ir kitaip reiškia nuomonę apie savo, kitų vaikų, menininkų darbus vartodamas žinomas dailės sąvokas. Gali išvardyti keletą technikų (piešta, fotografuota, tapyta). Samprotauja apie dailės kūrinių paskirtį. Supranta, kad yra skirtingos dailės rūšys. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024) 19 psl.</i> Teatras • Tyrinėja simbolinio personažo esmines savybes, emocijas ir jausmus, juos perteikia charakteringais kūno judesiais, veido išraiškomis, balso intonacijomis. • Kuria lėlių, šokio, dramos, operos „spektaklius“ kartu su kitais vaikais, drąsiai improvizuoja „bendraudamas“ su jų kuriamais veikėjais.	vaikai mokosi valdyti savo kūną: judėti ta pačia puse, išlaikyti pusiausvyrą, demonstruoti lankstumą. Dailė • Tyrinėja kontrastingas aplinkas (gamtos vaizdus, pastatus, įvairius meno kūrinius, apšvietimą, tonus ir pan.) Lankosi muziejuose, parodose, galerijose. • Susipažįsta su vaizduojamo meno stiliais, žanrais, formomis. Gausia meninių sąvokų žodyną. Įvardija spalvas, formas, estetinius potyrius. Pasitelkiami realių ir virtualių aplinkų kontekstai . • Išbando, tyrinėja įvairias grafines ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas, panaudojant raiškos priemonių ir įrankių įvairovę • Išbando įvairias priemones, įrankius, technikas (monotipija, grotažą, koliažą) eksperimentuoja su mišriomis technikomis. Pradeda atrasti savo stilių. Išbando daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybines idėjas. Teatras • Kuriami dialogai tarp veikėjų, mokomasi išraiškingai intonuoti, savaip perteikti kelis veikėjų vaizduojančius judesius, veiksmus, spontaniškai reikšti emocijas. • Vaidinant stalo, lėlių teatre, vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą, išplėtodami vyksmą dialogu, monologu, keisdami balso intonacijas. • Susikuria žaidimo aplinką, panaudodami daiktus, drabužius ir kitus įvairius reikmenis. Kūrybingai naudoja

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirti-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
	• Drauge su mokytojais ir vaikais dalyvauja improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose ir juose prisiima skirtingus vaidmenis. • Dalinasi savo teatine patirtimi su kitais, apibūdina įsimintinus spektaklio epizodus, teatro formomis perteikiamas idėjas susieja su konkrečiomis gyvenimiškomis situacijomis ir išgyvenimais. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 23 psl.</i>	žaislus, didaktines medžiagas, knygeles, teatro lėles, skareles, drabužius, namų apyvokos reikmenis. • Žaidžia, improvizuoja, kuria fantazijos teatrą.
GEBĖJIMAS ŽAISTI <i>Vertybinė nuostata</i> Nusiteikęs aktyviai dalyvauti žaidimų kūrimo procese, plėtodamas žaidimų kultūrą ir bendradarbiaudamas su kitais vaikais. Jis vertina bendrą žaidimų kūrimo džiaugsmą ir prisideda prie vaikų bendruomenės kūrybos. <i>Esminis gebėjimas</i> Tiek individualiai, tiek kartu su kitais vaikais žaidžia įvairius žaidimus, aktyviai prisideda kurdamas naujus žaidimus ir sugalvodamas taisykles. Geba laikytis skirtingų žaidimų taisyklių, taip prisidedant prie žaidimo struktūros ir bendro žaidimo proceso.	• Mokytojo paskatintas, lengvai įsitraukia į kolektyvinius režisūrinius žaidimus ir aktyviai kuria naratyvinius žaidimų pasaulius. • Žaidime vartoja išplėstinę kalbą, įtraukdamas ją į įvairias situacijas. Pradedą žaisti vaizduotės žaidimus, naudodamas tik žodžius ir kalbą kaip pagrindinius raiškos įrankius. • Rūpinasi žaidimo erdvėmis, jas tvarkydamas tiek prieš žaidimą, tiek po jo. • Kurdamas ilgalaikius naratyvinius žaidimus, jis geba sugalvoti išplėtotus siužetus, sprendžia kylančius nesutarimus, išlaiko harmoniją žaidime. • Laikosi savo sukurto žaidimo taisyklių, taip skatindamas žaidimo struktūrą ir bendrą jo eigą. Žr. <i>Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 27 psl.</i>	• Įgudę žaisti režisūrinius žaidimus individualiai ir dviese, vaikai pamažu pereina prie siužetinių vaidmenų žaidimų. • Prisiimdami apibendrintus vaidmenis, vaikai kuria jiems pažįstamas kasdienės socialines situacijas, siekdami tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas • Žaidimai tampa tęstiniais, vaikai prieš žaisdami aptaria žaidimo temą, planuoja siužetą, lanksčiai kaitalioja vaidmenis, patys kontroliuoja vienas kito veiksmus ir geba spręsti kylančius nesutarimus.
KŪRYBIŠKUMAS <i>Vertybinė nuostata</i>	• Domisi, fantazuoja, užduoda klausimus apie kūrybinę veiklą, išbando įvairias naujas kūrybos priemones, būdus, sritis.	• Domisi kūrybine veikla, smalsiai tyrinėja įvairias jos sritis ir galimybes. Fantazuoja, kelia klausimus apie kūrybos procesą, ieško naujų idėjų ir sprendimų.

„Kuriu ir išreiškiu“	Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams	
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šešti vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėja naujas idėjas ir nebijodamas išbandyti įvairių kūrybinių sprendimų. Vertina kūrybos procesą, siekdamas perteikti savo unikalų požiūrį ir išreikšti savo asmenybę per įvairias raiškos formas. Esminis gebėjimas Pasitelkia savo patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas bei nuolat ieško būdų ir priemonių parodyti savo originalumą ir išradingumą. Įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, jis geba tiksliai pasirinkti tinkamas priemones ir metodus, kad pasiektų norimą rezultatą. Aptaria savo idėjas su kitais, dalinasi kūrybos procesu ir išklausydamas kitų nuomones, tobulina savo kūrybinius sprendimus.	• Savo kūryboje atkartoja pastebėtus kitų kūrybos elementus. Numato, kaip ir kokiomis • priemonėmis sieks kūrybinio rezultato. • Dalinasi savo kūryba artimoje aplinkoje, pasakoja apie kūrybos procesą, paaiškina, kas jam svarbu ir įdomu, pasako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 24 psl.</i>	• Drąsiai eksperimentuoja su skirtingomis kūrybos priemonėmis, būdais ir technikomis. • Savo kūryboje interpretuoja ir pritaiko pastebėtus kitų kūrybos elementus, derindamas juos su savo idėjomis. • Planuoja kūrybinio rezultato siekimo būdus ir tinkamai pasirenka priemones jo įgyvendinimui. • Su pagalba įveikia kūrybinius iššūkius, ieškodamas įvairių sprendimų. • Pagal savo įsivaizdavimą nuosekliai siekia pabaigti pradėtą kūrybinį darbą. Skatinamas peržiūri ir tobulina savo kūrybinius sumanymus, siekdamas geresnio rezultato. • Aiškiai paaiškina, kas jam yra svarbu ir įdomu kūrybos metu. • Išsako, kam skirti jo paties ir kitų žmonių kūrybos rezultatai, atskleidžia jų reikšmę. • Skatina diskusiją apie kūrybos tikslus ir vertę savo bei kitų darbuose.
TYRINĖJIMAS Vertybinė nuostata Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi savo aplinką, aktyviai bando įvairius dalykus ir samprotauja apie tai, ką pastebi. Smalsus ir nuolat ieško naujų patirčių, siekdamas suprasti aplinką ir ją apmąstyti. Esminis gebėjimas Aktyviai tyrinėja save ir aplinką – socialinę, kultūrinę ir gamtinę. Įvaldo	• Domisi daiktų ir reiškinių savybėmis, tyrinėja augimo procesus. • Lygina daiktus, medžiagas, augalus, gyvūnus, žmones, atsižvelgdamas į jų požymius, savybes; objektus ir reiškinius tiksliai grupuoja; iš pasiūlytų įrankių, priemonių, medžiagų pasirenka reikiamas tyrinėjimui. • Samprotauja apie tai, ką pajuto, patyrė, atrado, sužinojo; remdamasis tyrinėjimo rezultatais kelia klausimus; siūlo idėjas, ką dar būtų galima tyrinėti. <i>Žr. Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašas (2024), 24 psl.</i>	• Judėdami mėgaujasi įvairiais judesiais, padedami mokytojų, tyrinėja tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę, susipažįsta su judėjimo įvairove, patiria judesio elementus ir jų derinius, susieja spontaniškus judesius su šokio elementais. • Kartu su bendraamžiais ir suaugusiais tyrinėja temas, kylančias iš jų patirčių, vaizduotės, įkvėptas skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių.

„Kuriu ir išreiškiu“		
Ugdymo turinys 4-5(6) metų vaikams		
Pasiekimų sritis	Ketvirtį-šeštį vaikų gyvenimo metai: siekiame 5/6 žingsnio pasiekimų	Ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos)
įvairius tyrinėjimo būdus, tokius kaip stebėjimas, eksperimentavimas ir klausinėjimas. Samprotauja apie tai, ką pastebėjo, pajuto, atrado, patyrė.		
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA <i>Vertybinė nuostata</i> Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais. <i>Esminis gebėjimas</i> Atpažįsta, atliepia, savo ir kitų emocijas ar jausmus, įprastose ramiose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.	• Atpažįsta ir apibūdina savo emocijas ir jausmus, supranta skirtingus jų raiškos būdus ir geba pakomentuoti emocijas bei jausmus sukėlusias situacijas ir jų priežastis. • Pradeda gilintis į tai, kaip skirtingos situacijos gali sukelti tam tikras emocijas ir kaip galima atpažinti jas tiek savo, tiek kitų elgesyje. • Sugeba tiksliai iš veido mimikos, balso ir kūno pozos nustatyti, kaip jaučiasi kitas žmogus, ir pasako tai. Pastebėjęs, kad kas nors jaučiasi nuskriaustas ar nusiminęs, vaikas dažniausiai geranoriškai stengiasi padėti, pasiūlyti pagalbą ar paguodą. • Pradeda kalbėtis apie jausmus, tyrinėja, kokie emocijų ir jausmų raiškos būdai yra tinkami, kas gali padėti pasijusti geriau ir kokie veiksmai gali padėti išreikšti ar suprasti emocijas kitų atžvilgiu.	• Atskiri judesiai, o vėliau ir jų deriniai padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą, todėl pradeda judėti erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, mokosi koordinuoti savo kūną. Naudoja laisvus tekamuosius judesius, kurie padeda kontroliuoti kūno energiją ir įtampą. • Atliekant simbolinius vaidmenis, naudoja išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiems • Dalinasi ir reflektuoja patirtas patirtis su šalia esančiais.

Ugdymo(si) kontekstai: kūrybinių dialogų kontekstas, universalaus dizaino mokymuisi kontekstas, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, siekiama provokuoti atradimus, sudarant sąlygas laisvai, kūrybiškai ir spontaniškai vaiko veiklai.

Pedagogo vaidmuo, taikomos strategijos: organizuoja kūrybą netikėtose erdvėse, ant netikėtų paviršių, su neįprastomis medžiagomis, priemonėmis (pvz. ant medžio, išbandant šešėlių meną, ant didelių ir labai mažų paviršių ir kt.); mokytojo pastebėjimas ir pozityvus reagavimas į vaiko pastangas ir autentišką raišką skatina vaiką tęsti kūrybinį procesą ir siekti įgyvendinti savo idėjas; kelia atvirus klausimus, skatinančius tyrinėti, mąstyti, kurti, įveikti iššūkius, reflektuoti, plėtoja ugdančiuosius dialogus su vaikais; mokytojas padeda vaikams spręsti kūrybinius iššūkius, kurti bendrus meninius projektus ir dalyvauti įvairiose kūrybinėse veiklose, ugdymo procese stebi vaikų emocinį atsaką į ugdomąją veiklą, atsižvelgia į vaikų emocijas organizuojant ir planuojant tolesnį ugdymą.

Taikomi metodai ir būdai: patirtinio mokymosi būdai (pačiam pajauti, išbandyti, sukurti, atrasti, apmąstyti); įvairiose situacijose taikomi vaiko klausymosi (kas jiems svarbu, kaip jie mato pasaulį ir kt.) būdai; taikomi jungtinės veiklos, jungtinio dalyvavimo su vaikais būdai: „mąstymas kartu“, kūryba kartu su meninio ugdymo mokytoja, kūrybinės šeimų dirbtuvės, parodos, meniniai projektai (gamtinių skulptūrų kūrimas, piešimas gamtiniais dažais, lipdyba iš molio, muzikos, dailės ir šokio sintezė ir kt.); kiekvieną vaiką įsitraukti skatina mokytojo pasiūlytų priemonių ir veikimo būdų sukurtos asmeninio pasirinkimo galimybės, naudojant netradicines priemones (pvz., šviesos – tamsos žaismė, šešėlių teatras, popieriaus ir molio dialogas ir kt.); refleksijos ir savirefleksijos skatinimo būdai (savo praeities ir ateities refleksija; veiklos ir jos rezultatų refleksija ir interpretavimas; mokymosi refleksija ir kt.); įsiterpimo į vaikų žaidimą būdai, nesugriaunantys autentiško vaikų žaidimo (mokymosi vienas iš kito skatinimas; jungtinis dėmesys; parama, sprendžiant problemas ir kt.), plėtojamas naratyvinis žaidimas situacijos, atvejo ar svarbaus įvykio metodas (išsakyti įspūdžius; apmąstyti iš įvairių perspektyvų, atskirti faktus, nuomones, priežastį, pasekmes; diskutuoti, įžvelgti teigiamus ir neigiamus aspektus ir kt.); vaizduotės skatinimo būdai (fantazuoti, perkėlinėti veiksmą iš realios situacijos į įsivaizduojamą ir atvirkščiai; išrasti skirtingus, neįtikėtinus veikimo būdus ir kt.).

4.6. Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms.

Įstaigoje suburta kompetentinga pagalbos vaikui specialistų komanda. Pagrindinis vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos tikslas – užtikrinti saugią, jaukią, darnią aplinką lopšelyje-darželyje. Jeigu vaikui iškilo problemos, tėvai pirmiausia jas aptaria su pedagogais, lopšelio-darželio specialistais. Jeigu problemai spręsti prireikia specialistų komandos pagalbos, pasitelkiama vaiko gerovės komisija. Vaiko gerovės komisija padeda spręsti vaikų tarpusavio santykių, pedagogų ir vaikų santykių problemas, siūlo pedagogams būdus šiems santykiams gerinti, vertina specialiuosius vaikų ugdymosi poreikius, teikia siūlymų ir rekomendacijų tėvams, pedagogams, įstaigos administracijai dėl ugdymosi aplinkos pritaikymo, specialistų pagalbos, ugdymo programų pritaikymo, siekdama sudaryti optimalias ugdymosi sąlygas. Konsultuoja tėvus, padėdami suprasti vaiko ugdymosi poreikius, veiksmingus, vaikui tinkamiausius ugdymo(si) būdus ir įtraukia juos dalyvauti savo vaiko ugdyme šeimoje ir mokykloje. Sukurtas švietimo pagalbos algoritmas, kuris užtikrina savalaikę, individualią pagalbą vaikams, patiriantiems ugdymo(si), socialinių, psichologinių, bendravimo, sveikatos sutrikimo sunkumų. Teikiama individuali, grupinė ugdymojoji pagalba vaikams. Į ugdomąjį turinį integruojamos socialinių emocinių įgūdžių ugdymo programos Kimochis ir Zipio draugai.

5. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

5.1. Vaikų ugdymosi pažanga

Sisteminis vaikų pasiekimų įrodymų kaupimas ir pasiekimų dokumentavimas bei stebėseną padeda siekti ugdymo ir ugdymosi kokybės. Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaikų ugdymosi pasiekimų sričių su vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki 5 (6) metų.

Vertindami vaiko ugdymo(si) pasiekimus siekiame:

- pažinti vaiką ir jo individualybę,
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius (tame tarpe ir specialiuosius) ir galimybes,
- nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą,
- padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos,
- pamatyti ir įsivertinti savo darbo veiksmingumą,
- informuoti tėvus ir siekti bendradarbiavimo ir ugdymo perspektyvų.

Vaikų ugdymosi pažangos stebėseną yra nuoseklus, sisteminis ir tikslus procesas, apimantis keturis pagrindinius etapus – stebėjimą, dokumentavimą, interpretavimą ir refleksiją (3 pav.).

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių mokytojai. Vaiko pasiekimų vertinime dalyvauja tėvai (globėjai), meninio ugdymo mokytojas ir patys vaikai. Specialiųjų ugdymo(si) poreikių turinčių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja lopšelio-darželio švietimo pagalbos specialistai. Jie teikia rekomendacijas grupių mokytojams, tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromas individualus švietimo pagalbos planas vaikams, kuriems yra pritaikomas ugdymo turinys.

Stebėjimas. Vaikų pažangos stebėseną prasideda nuolatiniu, planuojamu vaikų pasiekimų raiškos stebėjimu ir fiksavimu. Vaikui pradėjus lankyti įstaigą, išsiaiškinami tėvų (globėjų) lūkesčiai, surenkama jų nuomonė apie vaiko gebėjimus, individualius ypatumus. Stebimos vaiko žinios ir supratimas, gebėjimai, vertybinės nuostatos, interesai. Stebėjimo duomenų rinkimo metodai: pokalbis su vaiko tėvais, pokalbis su vaiku, stebėjimo aprašai, vaikų veiklos produktų analizė, vaizdinė medžiaga.

Dokumentavimas. Mokytojai nuolat dokumentuoja ugdymo procesą, renka reikšmingus vaikų ugdymosi proceso ir pasiekimų įrodymus (stebėjimo medžiagą, nuotraukas, vaizdo, garso įrašus ir kt.), analizuoja vaikų ugdymosi pažangą. Pasiekimų įrodymai kaupiami „Vaiko aplanke“ ir el. dienyne „Mūsų darželis“. Tai yra vaiko stebėjimo duomenys, piešiniai, aplikacijos, rašymo elementai, kūrybos knygelės, vaikų mintys ir kt., kurie mokytojo požiūriu yra reikšminga informacija. Vaiko pasiekimai fiksuojami trumpais komentarais, nurodant ugdymosi pasiekimų sritį ir pasiekimų žingsnį, kurį yra pasiekęs vaikas, vaiko pažangą, vaiko stiprybes ir tolesnio tobulėjimo žingsnius.

Interpretavimas. Analizuojama vaiko pažanga pagal Ikimokyklinio ugdymo pasiekimų aprašą, atsižvelgiama į individualų ugdymosi tempą ir būdus. Nustatoma, ko vaikas pasiekė aštuoniolikoje ugdymosi pasiekimų sričių, kokia vaiko pažanga, kokie jo ypatingi raidos įgūdžiai ir tobulintos sritys. Fiksuojamas vaiko pasiektas žingsnis. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas du kartus per metus el. dienyne „Mūsų darželis“ rudenį ir pavasarį.

Mokytojai nuolat teikia vaiką motyvuojantį, įtraukiantį, auginantį grįžtamąjį ryšį. Su vaikais pasidžiaugiama veikla, aptariamas veiklos procesas ir rezultatai, vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis ir rezultatus. Vaikų pasiekimai ir pažanga pagal poreikį aptariami su vaiko tėvais (globėjais). Apie vaiko pasiekimus ir pažangą tėvai informuojami priimant bendrus su vaiko ugdymu susijusius sprendimus, analizuojant bendras vaiko problemas. Tuo tikslu taikomi neformalieji (pokalbis, žinutė, skelbimų lenta, informaciniai elektroniniai laišakai ir kt.) ir formalieji (susirinkimas, bendra veikla, vizitacijos, padėka ir kt.) informavimo būdai.

Refleksija, taikymas. Mokytojas apmąsto savo ir kitų ugdytojų sąveiką su vaikais, taikomų pedagoginių strategijų ir metodų, sukurtos aplinkos, paramos ir pagalbos vaikams poveikį kiekvieno vaiko pažangai. Atsižvelgdamas į vaikų ugdymosi pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus planuoja ugdymo(si) procesą.

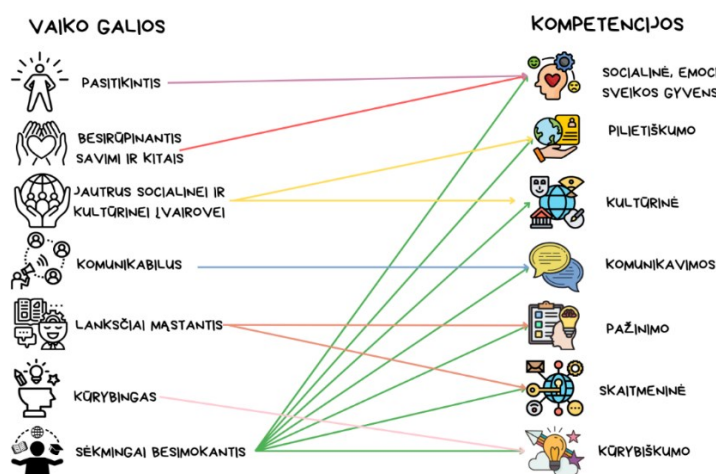
Visi stebėsenos, dokumentavimo ir informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis etikos reikalavimų. Užtikrinamas konfidencialumas ir pagarba vaiko individualumui.

3 pav. Vaikų pažangos stebėsenos schema.

5.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas.

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo Programos ir Priešmokyklinio ugdymo programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitikties ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si). Taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

4 pav. Ikimokyklinio ugdymo(si) pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) kompetencijų dermė.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. *Ikimokyklinio ugdymo programos gairės*. Vilnius, 2023.
2. *Ikimokyklinio ugdymo turinio analizė ir tobulinimo perspektyvos: esminiai radiniai ir rekomendacijos*.
Prieiga: <https://smsm.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/5/VwmOl7Xovj0.pdf>
3. *Universalaus dizaino mokymuisi gairės*. Vilnius, 2023.
4. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas*. Vilnius, 2024.
5. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. Vilnius, 2022.
6. Neifachas N. *Patarimai ir praktiniai pavyzdžiai rengiant ikimokyklinio ugdymo programą*.
Prieiga per internetą: <https://emokykla.lt/metodine-medziaga/medziaga/perziura/461>.
7. *Ikimokyklinio ugdymo programų rengimas*. Prieiga per internetą:
<https://www.nsa.smm.lt/2025/03/26/ikimokyklinio-ugdymo-programu-rengimas-pristatyti-patarimai-ir-pavyzdziai/>.
8. *Kūrybiniai dialogai: žaismė ir atradimai: rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui*.
Vilnius: Vitae Litera, 2021.
9. *Priešmokyklinio ugdymo metodinės medžiagos priemonių rinkinys „Patirčių erdvės“*.
Vilnius: Vitae Litera, 2021.